ԹՎ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1453 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 18/31 ՄԱՐՏ 1906 6 ՍԷՊԷՐ 1324 – 18 ՄԱՐԹ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grande Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՍԷՐՅԱՆ
ԶԲԱՆ Պ'ՈՒՂՂՈՒԻ ՀԱՄԷՆ ՏՆՍԷԿ ԳՈՐԾԻՆԼԻ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Գ. Ղազարեան Ժառանգ. Ն.

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տպուիր

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՋԿԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه بوی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوهانس فریر
اداره‌خانه‌سی باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱՌԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գալոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՑԱՑՏԱՐԱԲՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մեկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մեկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Ի՞ՆՉՊԷՍ Կ'ԱՇԽԱՏԻՔ

Աշխատելու արհեստը գիտէ՞ք։

Այս հարցումը զարմանք թող չպատճառէ ձեզ. մինակ աշխատիլը բաւական չէ. պէտք է աշխատելու արհեստն ալ սովրիլ. որպէս զի ա՛ւելի է ձեռնկան կամ մասին աշխատութիւն արդիւնաւոր ըլլայ։ Մարդիկ կան որ օրն ի բուն կ'աշխատին չարչար, դալ դասդար չեն ուներ, մինչեւ իսկ իրենց հանգիստի ժամերն ալ աշխատութեան կը յատկացնեն եւ դարձեալ չեն կրնար պահանջուածին չափ գործ արտադրել. մինչդեռ ուրիշ արհեստակից մը որ ծանր ծանր, խիլքը դուրեղ կ'աշխատի, ճաշին ժամանակը կը ճաշէ եւ հանգիստին ժամանակը կը հանգչի. առջինէն թէ՛ աւելի շատ և թէ՛ աւելի մաքուր գործ կը հասցնէ։ Ի՞նչ է արդեօք այս երեւոյթին միջեւ գտնուած տարբերութիւնը։ Ուշադիր դիտողը պիտի տեսնէ որ առաջինը կ'աշխատի բոլորովին արդիւնաբար, մինչ երկրորդը լաւ սորված է աշխատելու կանոնները եւ բնաւ չի շեղիր անոնցմէ։

Ընտանեկան աշխատութիւններու մէջ ամենէն աւելի աչքի կը զարնէ ապարդիւն։ Միեւնոյն պայմաններով ապրող երկու տանտիկիններ կը տեսնէք, մէկը առատն կ'ելլէ գործի կ'ոգի, ամենայն ժրաջանութեամբ կ'աւլէ կ'ըսարկէ, կ'եփէ կը թափէ եւ իր արդիւնարդը առած՝ մաքուր ու կոիկ կը նստի. մինչդեռ միւսը առատանց մինչեւ իրիկուն խոնջանքն դուրս չելլեր, շարունակ ձեռքերը ղատա կ'ելլան ու մազերը թնճուկտ, ու դարձեալ ա՛յ կրնայ ասոնը մաքուր պահել ա՛յ ալ համով կերակուր մը հրամցնել իրենց։

Ճկունութիւնը, ժրաջանութիւնը եթէ քիչ մը բնաւորի ձիրք է, մեծ մասամբ ալ վարժութեան ու դաստիարակութեան խնդիր է, որուն մարդ վարժուելու համար՝ անհրաժեշտ է որ ազատ հասակէն ընտելանայ։ Լաւին կղերանոց մը կը ճանչնամ, ուր քանի մը տասնեակ ժառանգաւորներ կը պատրաստուին ապագային քահանայ ձեռնադրուելու համար։ Ա՛ս ազատը՝ հազիւ տասներկուքէն տասնչորս տարեկան՝ իրենց ամբողջ ծառայութիւնները իրենք անձամբ կը կատարեն։ Նա՛խ՝ ամառ թէ ձմեռ՝ առատն շատ կանուխ կ'արթննան, ձմրան բուքին ու ամրան տաքին ժամանակ միշտ միւնոյն թեթեւ զգեստը կը հագնին. եթէ ձմեռ է՝ ոմանք պարէզին ձիւնը կը թիեն, ուրիշներ կրակ կը վառեն կրակարանները համար, մէկ քանին կազ կը լեցնեն լամբարներուն մէջ, մինչ ոմանք ալ դպրոցը կ'աւլեն, գրասեղանները կը մաքրեն։ Եւ այսպէս ամբողջ տնտ ծառայութիւնները աւարտելէ եաք կ'ոգին կարգալ ներկել իրենց կօշիկները և լուացուիլ ու մաքրուիլ։ Ասոնց ամէնքը կը կատարեն հոգող պաշտօնեայի մը հրահանգներուն տակ որ հեռուէն կը դիտէ ազատը և եթէ թերութիւն մը տեսնայ անոնց գործքերուն մէջ, անմիջապէս ինք շարունակելով գործը, կը ցուցնէ թէ ո՞ր մասին մէջ սխալեցան։

Օր մը տեսակցութեան պատուն Տնօրէնին հարցուցի թէ, ինչո՞ւ փոքրիկներուն կատարել կուտան այդ տնական ծառայութիւնը, քանի որ անոնք իրենց տարիքին չկրնան գոհացուցիչ կերպով գլուխ հանել տանտիկնութիւնը։

— Մենք ա՛յսպէսով՝ աշխատելու արհեստը կը տրվեցնենք մեր տղոց, ըսաւ, իրաւ անոնք առաջին շրջաններուն մէջ կրնայ ըլլալ որ պահանջածին պէս չկրնան աշխատիլ, սակայն ամենօրեայ վարժութիւնը ճկունութիւն մը, հմտութիւն մը կը պարգեւէ անոնց որոնք չափահաս ըլլալէ եաք վարժ ձեռք կ'ունենան և ո և է գործի առջեւ չեն անձրիր։

Գիւղէն դուրս՝ աղջկանց յատուկ գիւղագործական վարժարան մը ալ կայ, ուր աշակերտուհիներուն համար պարտաւորիչ է տանտիկնութիւնը։ Անանկ առտնին տնտեսուհիներ կամ օդային ու գազափարային բան չկրծէք տանտիկնութիւնը, դպրոցը պարզապէս տունի վերածուած է, զոր ոմէն չարաթ կարգալ կը վրէ աշակերտուհիներու մէկ խումբը։ Օրուան առնախուհին՝ մի՛նակ գնում չկրնար ընել, անկէ դուրս ամէն բանով չի զբաղանիր, իր մօր, մեծ մօր կամ մօրաքրոջմէ։ Ամէն իրիկուն կը մտածէ թէ վաղուան համար ի՞նչ ներկուելու պիտի պատրաստէ, և օգնականներուն հետ խորհրդակցելով որոշումը տալէ առաջ, մասնաւորապէս կ'ապպաղէ գընուելիք իրեղէնները։

Ընտանեկան կեանքը սիրողներու համար ամենամեծ երջանկութիւն է այս օրիորդներուն դպրոցումը և անոնց տանտիկնութիւնը տեսնելը։ Օրուան մայրը տիրական գոհոյը առիին կապած, թեւնոցները դասատուներէն անցուցած՝ ոչ ու ձախ կ'երթեւեկէ մառանին ու խոհանոցին մէջ։ Ո՛չ խոհարար կայ հոն ո՛չ ալ անմաքուր պնակները լուացող, ամէն բան իրենք՝ օրիորդներն են դրպրոցին մէջ։ Տանտիրուհին չրկապատուած օգնականուհիներէն, նախ բանջարեղէնները կը մաքրէ ու մաքրել կուտայ, եաքը միսը կը ջարդէ. մի՛նչդեռ ուրիշ օրիորդներ արդէն կրակը պատրաստած, ամանները մաքրած, տաները ջուր լեցուցուցած կը սպասեն։

Վարժուհին որ խոհարարութեան ու տանտիկնութեան ամբողջ գաղանիքը իւրացուցած է, հեռուէն կը դիտէ տանուհիներուն ընթացքը եւ մինչեւ որ անդրամանելի սխալ մը գործելու չմղուին, օգնութեան չի հասնիր անոնց։

Կերակուրը կը պատրաստուի անուշեղէնով խմորեղէնով միասին, սեղանն ալ նոյն օրիորդները կը պատրաստեն. ամանն ալ կը լուան, մառանին մէջ պահուած անուշեղէններուն, բուռչներուն, կարագներուն և ուրիշ ուտելեղէններուն չարաւելուն ալ կը հսկեն եւ չարաթ օրերն ալ բոլոր աղջիկները միահամուռ լուացք կ'ընեն ու կը կարկանեն։

Պզտիկները միշտ մէկմէկ պաշտպան ունին, որ մօր պարտականութիւնը կը կատարէ հանդէպ անոնց։ Ամէն պաշտպան կը հսկէ իր տանուհիին վրայ, հոգ կը տանի որ գիշերները վրան բաց չմնայ, անոր գլուխը կը տաքարէ, հագուստները կը լուայ, կը կարկտնէ, խրատ կուտայ, թեթեւ յանդիմանութիւններ կ'ընէ։ Վերջապէս կ'ընէ այն ամէնը, ինչ որ մայր մը պիտի ընէր իր զաւկին եւ ինչ որ արդէն մէկ քանի տարի առաջ ուրիշ մը ըրաւ իրեն՝ դպրոցին մէջ։

Եւ մի՛ կարծէք որ աղջկանց յատուկ օրբանոց մըն է նկարագրածս, ընդհակառակը բարձրագոյն գիշ. վարժարան մըն է, ուր ունեւոր դասակարգէն ալ ոչ նուազ թուով աշակերտուհիներ կը յաճախեն։

Մեր փափաքանն տիկիններուն ու մեծապատիւ հայրերուն աչքին գաղտ գաղտփարային բան մը նկատուի այս տիպար դպրոցը, անոր համար որ ոչ մայրքէն կ'անցընէ լուացարարութիւն, խոհարարութիւն և սպասուհիութիւն սորվեցնելու համար աղջիկը դպրոց դրկել։ Տարեկան քառասուն սակի թաշակ ցնծացող ծնողները այս խնարհ բաներուն վրայ խորհիլ իսկ չեն զլխաներ, անոնց իրենէն է ուենալ աղջիկ մը որ քաղաքէս սորվի գաղիերէն ու անգլիերէն լեզուները, որ դաշնակ, ջութակ ածէ, որ նկարէ, որ պարի մը մէջ փայլի ու շուտով հարս ըլլալ կարողանայ, մէկ խօսքով։

Եւ սակայն միթէ ուսումը, լեզուները, դաշնակը, նկարը, արդե՞լք են տանտիկնութեան. ակնարկուած դպրոցին մէջ լեզուներն ու գիտութիւնները պահանջուածէն աւելի խնամով կ'ուսուցուին, ուրկէ վկայուած օրիորդը տան երջանկութիւնն է բաւական ընդունակ առնելով։

Հիմա ըսէ՛ք, կողմակիր, այս տասնամեան կանանաւորութեան վարժուած աղջիկ մը՝ ալ կը յոյսնի՞ գործնական կեանքի մէջ. կ'անճրկի՞ աչխատութեան առջեւ, ծառայի սպասուհիի քմահաճոյքին կը հպատակի՞, խաղալիկ կ'ելլա՞յ տանց ձեռք։ Եւ ինչո՞ւ յանուհատի քանի որ ամէն բան ընել գիտէ գործնականապէս եւ ամէն բանէ առաջ՝ աշխատելու արհեստը սորված է։

Ըսէք մը երիտասարդը պիտի չի նախընտրէր տասնակ աղջկան մը հետ ամուսնանալը որ օրինութիւնն է տան։

Սնամիտները եթէ նեղասութիւն պատիկութիւն կը տեսնեն տանտիկնութիւնը, աշխատութիւնը՝ իրենց աղջիկներուն համար, խոհեմ ու հեռատես ծնողներ պէտք է պարծանք մը նկատեն այդ առաւելութիւնը։ Այսօր հազարաւոր տուներ քանդուած են մի միայն անոր համար որ տանտիկինը ոչ աշխատիլ գիտէ, ա՛յ ալ դիմորինը աշխատցնել։ Հաստատ ընտանիքներու մէջ գուցէ այնչափ աչքի չ'զարնէ հնոյ անձարանութիւնը. մեծ տուներու համար տակաւն բացարձակ պատուհասն է տնարարութենէ անտեղեակ տանտիրուհին, որուն տան ծախսերը սովորաբար կենդանապահէ ի՛ղլան և դարձեալ չենք չարք վայելութիւն չտեսնուիր հոն։

Արդէն աղջիկը տանտիկնութենէ հեռու պահելը բացարձակապէս անրնական է, քանի որ անիկա մայր ըլլալու համար պատրաստուած է անարատութիւն ալ մայրութենէն անբաժան է միշտ։

Տունէն շուկայ անցնելով՝ գործի հրաւիրակին վրայ ալ մէկ ակնարկով կը զանազանուի աշխատութեան արհեստը սորվող անձը, չարաչար աշխատող անմարդուկն։ Այս վերջին դասակարգին պարտնոյ դրդիչն ամենէն առաջ կանոնաւորութեան ու կարգապահութեան վրայ գաղափար չունի։ Եթէ արհեստաւոր է, գործիքները իրարու վրայ դիրած է խառն ի խուռն, անխնամ անոգ ձգած է զանոնք փոշիներու եւ ժանգերու թաղ ու բոհին մէջ։ Գործիք մը կը փնտռէ չկայ, ուրիշ մը ձեռք կ'առնէ՝ ժանգոտած, մէկ երրորդ մը՝ քիթը կտրած, վերջապէս գործիքները արդէն կ'սպառեն ժամանակին մեծագոյն մասը։

Զարիքը տասվ չսահմանափակուիր տասկան, փնտռտելով գլուխը ուռեցուցած արհեստաւորը կը ղղոյնանայ բնականաբար, դէմը ելլողին հետ կռուտելու ընդունակութիւն կ'ունենայ և ձեռքի գործը թէ՛ անխնամ կը հանէ և թէ՛ նուազ չափով կ'արտադրէ։ Մինչդեռ միւսը՝ որ գիտէ աշխատելու արհեստը. մասնաւոր տեղ մը պատրաստած է գործիքներուն համար, պատին վրայ նկարած է իւրաքանչիւր գործիքին ձեւը որուն վրայ միտն կախելու սովորութիւն ունի համապատասխան գործիքը։ Ամէն օր որոշ ժամանակ մը կը իւղուէ զանոնք, կը սրէ, կը խնամէ և երբ գործի ելնի, ձեռքերը արագ արագ կը տանին բնաւ ուեւորդ յոգնութիւն չի պատճառելով իրեն։

Այլեան, աչկերաբ, օգնականը և վերջապէս գործատերին գանուող բոլոր անձինք որ վարպետին կարգապահութիւնը գիտեն, իրենք ալ կը հետեւին անոր օրինակին, բնաւ չեն համարձակիր ո և է տարբեր իր որոշ տեղէն տարբեր տեղ դնելու և այսպէս գործին կեսը դիւրացած կ'ըլլայ։

Վերջապէս ո՛ր տասարէդին և կեանքի ո՛ր ճիւղին մէջ ալ որ ըլլայ, լաւագոյն առաջնակարգ պայմաններէն մէկն է աշխատելու արհեստը գիտնալ։

ԳԱՍԻՄԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿԸ

Ս. Գրիգոր Նարեկացիի այս հոգեշունչ մատեանը որուն ամբողջութիւնը գրաբար բնագիրէն Հայնալի ու մատչելի աշխարհաբարի մը թարգմանած է Գասիմ, Մեծ Պահքի առթիւ կը յանձնարարուի ամէն Հայ քրիստոնէի որ գիտէ վայելք զգալ հոգեկան հաճոյքներով։ Կը ծախսուի Մանզումէի Խմբագրատունը մէկ արծաթ մէճիտ գինով, գաւառներէ փոստի ծախք չի պահանջուիր. արտասահմանի համար 4.50 ֆր.։

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ԹԵՐԹԻԿՆԵՐ

ՊՏԻԿ ՄԸ ԿԱԹ

Ա

Ցաւախտ կը հանդիպի իրեն, ամառ ըլլար թէ՛ ձմեռ, ցուրտ ըլլար թէ՛ տաք՝ աշխարհս ըլլար թէ՛ արեւմտեան, միշտ նոյն խրկիսի չոջանդեսու

...արէր Ֆրանսա։ Դիտանք թէ օ՛րքան հանգոյցներէ հարկ եղաւ անցնիլ մինչեւ որ վերջապէս իրականօրէն մարմնական կերպարանք մը առուեցաւ ասնոր, ա՛նքան դժուարութեամբ աշխարհ եկող մարգարէական ապագայ սահմանութեան ա՛յս բարձրաթռիչն պաշտօնատարին։ Առաջին անգամ ա՛նպէս առաջարկուեցաւ որ այս պաշտօնատարը Ֆրանսայի եւ օտարներուն մարդիկ սպաներուն վրայ հակակշիռէն զատ, իրեն անփական սահիկանական գունդ մըն ալ ունենայ կեդրոն ունենալով Քազապիանքա նաւահանգիստը։ Բայց որովհետեւ այս վերջին կէտին դէմ Ֆրանսական անընկնելի ընդդիմութիւնը բարձրացաւ, հարկ եղաւ հրաժարիլ Քազապիանքայէն իբրեւ կեդրոն Ընդհանուր Քննիչին և անոր մասնաւոր սահիկանական գունդ մը տալու գաղափարէն։ Յալորդեց սա՛ վերջին առաջարկութիւնը, այսինքն Ընդհանուր Քննիչը Թանգէրի մէջ պաշտօնավարէ, այն տեղի դեսպանական մարմնոյն օրինակը ըլլայ, և իր քննութեան արդիւնքներուն վրայ անոր տեղեկագիր մատուցանէ։ Բայց այս լուծման դէմ ալ առարկութիւն եղաւ Ֆրանսացոց կողմէն։ ուզեցին Ընդհանուր Քննիչը ուղղակի Էմիրին պատասխանատու համարել, և այսպէս անոր միջազգային նկարագրին ոնէ է նշմարը անհնացընել։

Տասը ամբողջ շաբաթներ անցաւ և ժողովը բնաւ իր կեցած տեղէն առաջ չգնաց, և դեռ երբեկ կը վախցուէր թէմ՛ դուցէ ժողովը առանապալից վախանի մը հասնի։ Առաջին անգամ ըլլալով ժողովին գրասեղանին վրայ լսուեցաւ դերման առաջին պատասխանին բերնէն թէ՝ անհրաժեշտ պայմանի մը բառը, որ դրեթէ վերջնագրի մը ապատարութիւնը ձգեց, և այս բառին վրայ դէս տարտնական նշանակութիւն մը ուեղցաւ։ Եթէ սահիկանութեան հակակշռին վրայ համաձայնութիւն մը չդոյանայ, Գերմանիա ժողովէն ետ պիտի քաշուի։ Այս պիտի ըլլար ամբողջ արգիւնքը տասը շաբաթեան ըսի-ըսաւներուն, լիազօրամար, մանաւանդ և խմբագրաւորամար նիստերուն, դիւանագիտական դարձուածքներուն և վարանումներուն։ Հիմա երկասաներորդ ժամուն համաձայնութեան բանաձեւը գանուեցաւ։ Զէզոք ընդհանուր քննիչը իր տեղեկագիրները ա՛չ միայն Թանգէրի դեսպանական մարմնոյն պիտի ասի, այլ նաև Մարոքի, և իվեհաի պիտի ըլլայ հակակշռ որ սահիկանութիւնը համապատասխանէ ժողովին ընդունած որոշումներուն, և զգօնականապէս պահպանէ անձերու և ինչքի ապահովութիւնը։ Ընդհանուր Քննիչը Էմիրին պատասխանատու պիտի ըլլայ։ Զարմանալի պիտի երեւի որ այս բանաձեւը ա՛յնքան ալ դանուեցաւ, որ հինգապէս չա՛ս զարդ է։ Բայց ամբողջ մարոքեան վէճին գագանիքը սա՛ է որ փոքրը մեծին կը զոհուէր, անկարեւորը կարեւորին։

Կը մնայ մարոքեան ուրիշ նաւահանգիստներուն բաժանումը Ֆրանսայի և սպանիայի սպաներուն միջեւ, մարոքեան պանդային հինգական դրամագլխին բաժիններուն և հաշուեքննիչներուն խնդիրը։ Բայց սկիզբէն ի վեր գլխաւոր խնդիրը սահիկանութեան խնդրոյն վրայ համաձայնիլը եղած էր, և ասիկա եզաւ։ Եւ հիմակ որ բարեբախտաբար այլ եւս վախ չկայ Ժողովին խզումէն, յեռահայեաց ակնարկ մը նետելով կը տեսնուի թէ վիճելի կէտը ո՛րքան անկարեւոր էր բաղդատմամբ անոր անլուսնելիութեան հնարաւոր հետեւանքներուն։ Այլ եւս վախ չկայ թէ Ժողովին խզումէն վերջ անմիջապէս խաղաղութեան սպառնացող կացութիւն մը երեւան եկնէ և Թուրը պատանէն դուրս ելնէ Գերմանիայ և Ֆրանսայի միջեւ պատերազմի մը համար։ Գրեթէ ակնարեւ էր որ Ժողովին ցրուումէն վերջ Գերմանիա և Ֆրանսա ընական հակասակութեան մը յանգին, իրարու անվստահութեամբ նային, և գեռնը պարտասուէր պատերազմական ընդհարումի մը պատահականութեան համար։ Մարոքեան սահիկանութեան չորրդ այս վէճին առեն ամբողջ աշխարհ այս պատահականութեան վրայ կը մտածէր, և այսօրուան մթնոլորտին վերջ ընդհանուր գոհունակութիւն պիտի տիրէ ամէնուրեք։ Այս Ժողովին մէջ նշանակելից փորձառութիւններ տարուեցան, հասկցուեցաւ Տէրութեանց համախմբումը, որ Եւրոպայի կացութիւնը մէջտեղ հանեց։ Օրինակի համար, Վիլհելմ կայսր և Էտուարտ Թագաւորին տեսակցութիւնը ա՛յն պատճառաւ եղաւ, որովհետեւ Անգլիոյ Թագաւորը իրեն հետ հաշուելու երեւմնի նախապատ Տէլքասէն։ Ժողովին մէջ յայտնի եղաւ նաեւ մասնաւոր դիրքը զոր իրարու հանդէպ բռնած են Ֆրանսա և Անգլիա, Իտալիա և Ֆրանսա, Ռուսիա և Ֆրանսա։ Եւ ա՛յս իսկ պատճառաւ միթթաական է որ այսօր Ալժեզիրասի մէջ գոհունակ օրասի ողջունուեցաւ Ժողովին արդիւնքը միջազգային իրաւախնութեան ոգւով։

Ամեն ամպ մը փարատեցաւ հորիզոնէն, որ կը սպառնար ապագան ծածկել և մթագնել։ Ուստի հիմակ որ Մարոքի սահիկանութեան խնդիրը վերջնական պատահականութիւններու հետ այլ եւս կապակցութիւն չունի, աշխարհ շնորհակալ պէտք է ըլլայ Ժողովին և ասնոնց՝ որոնք այսօր ի գլուխ հանեցին միջազգանութիւնը Գերմանիայ և Ֆրանսայի միջեւ։

Նայէ Ֆրայէ Բրեսէ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ Է

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՅԱՑԱՎ Է

«Նայէ Ֆրայէ Բրեսէ»ի Mars 28ի հրեկոյնեան տպագրութենէն

ԱԼԺԵԶԻՐԱՍ, Մարտ 27.— Այսօր ֆրանսական պատուիրակ Ռիվուա՝ իր ֆրանսայի պաշտօնակիցներուն հետ իր վարձած ամարանոցին մէջ ճաշելէ վերջ, Ընկա Ֆրիսթինա Պանդոկին ընդունելութեան սրահին մէջ հրեւցաւ, և ձեռք կոխեցաւ աւստրիացի պատուիրակ Էվէզերչայմ կոմսին, գերման պատուիրակ Բաուվիցի և Թաթէնպախի, և յետոյ պանդոկին պատշգամը ելնելով՝ գերման պատուիրակներուն հետ իր լուսանկարը քաշել տուաւ։ Խաղաղութիւն է, կ՛ըսեն հոս ամէնքն ալ։

Խօսակցութիւն Մր. Հուայթի հետ

Ամերիկացի պատուիրակ Մր. Հուայթ Թղթակցի մը հարցման պատասխանելով, յայտարարեց թէ ինք ուրիշ բան չըրաւ՝ բայց եթէ բարեփոխեց քիչ մը աւստրիական բարեփոխաւ ծրագիրը։ Բայց ասով ասիկանութեան խնդիրը բոլորովին լուծուած չէ, այլ ամենամեծ դժուարութիւնը բարձուած է։

«—Կրնա՞մ արդեօք ձեր բանաձեւին պատճէնը խնդրել։»

«—Այսօրուան ժողովէն առաջ չեմ կրնար տալ զայն ձեզի։ Միայն տա՛ չափը ըսեմ ձեզի թէ կիրակի իրիկուն Ռիվուալ Էվէզերչայմի հետ տեսակցութեան մը պահուն քիչ մնաց պիտի խզէր իր յարաբերութիւնները Ժողովին հետ։»

Հոս ամէն մարդ Մր. Հուայթի կը պարտի ճշգրտամին լուծումը։

Երէկի համաձայնամբ նիստէն վերջ կոմս Քասենի յարկարանին մէջ հաւաքուեցան Նիքոլսոն, Հուայթ, Ալմաուվար դաւքը և Վիրքնթի-Վէնսոթա, որոնք կոմս Քասենի հետ մէկտեղ կարծիք յայտնեցին թէ ա՛լ եկած է ժամանակը ազդեցութիւն բանեցնելու Ռիվուալի վրայ։ Հետեւաբար իրենց մօտ հրաւիրեցին զայն, որ իր բարեկամներուն կարծիքն և դիտողութեանց համաձայն յայտնեց։ Յայտարարեց թէ ինք ալ գիտէ կացութիւնը և ճամբայ մը կը փնտռէ իր հրահանգներուն և իր անձնական կարծիքներուն միջեւ։ Հարկ եղաւ Մ. Բաուվիցն ալ տեսնել։ Ո՞վ պիտի յանձն առնէր միջնորդել անոր մօտ։ Մեծ Տէրութեանց պատուիրակներուն միջեւ Մր. Հուայթ (Ամերիկացի) ամէն կողմէ բարեկամութիւն և վստահութիւն կը վայելէր իր բարգարակ չէզոք ընթացքին համար։ Ուստի իրեն միայն կը վիճակէր իր բանաձեւին անկեղծութիւնը պարզել գերման պատուիրակին առջեւ։ Մր. Հուայթ յանձն առաւ այդ պաշտօնը և յաջողեցաւ Բաուվիցը չահել իր բարեփոխաւ բանաձեւին, և այսպէս «բարեկամական դաշը» յաղթանակեց։

Զանազան պատուիրակներու յայտարարութիւններ համաձայնութեան վրայ

Մարէնի Թղթակիցը համաձայնութեան վրայ տեսակցութիւն ունեցաւ քանի մը պատուիրակներու հետ։

Անգլիացի պատուիրակ Նիքոլսոնը ըսաւ։— Համաձայնութիւնը խիստ գոհացուցիչ է, և Ֆրանսա ու Գերմանիա կրնան դիրքերնին նորհաւորել այս մասին։ Երկու երկիրներուն չահերը պաշտպանուած են, և Մարոքի կամ ուրիշ ոնէ Տէրութեան չահերն ալ բնաւ չեն վնասուած այս համաձայնութեամբ։ Կը յուսամ որ նոր դարագլուխ մը պիտի բացուի վստահութեան և միջազգային անդորրութեան ի նպաստ համաչարհիկ խաղաղութեան։

Ալմաուվար դաւքը (նախագահը) յայտարարեց։— Համոզուած եմ որ ձեռք բերուած լուծումը պատասխանէն շատ աւելի բարեբաստիկ պարագայ մըն է, որովհետեւ ա՛չ յաղթութիւն կը նշանակէ ու ոչ պարտութիւն։ Սպանիա ուրախ է որ ճիշտ հիմա խաղաղութեան արշալոյս մը կը բացուի Ֆրանսայի և Գերմանիայ համար։

Ռիվուալ ըսաւ։— Կը հաւատամ որ շատ օգտակար գործ մը ի գլուխ հանեցինք։ Ամէնուն չահերը յարգելու համար Ֆրանսայի ջանքը վերջապէս մէջտեղ հանեց իր իրաւունքն ալ։ Ժողովին բարեբաստիկ ելքը ամէնուրեք գոհունակութեամբ պիտի ընդունուի, և ա՛ն պիտի ըլլայ մեր լուսագոյն վարձատրութիւնը։

Մ. Բաուվիցը հետեւեալը ըսաւ։— Համաձայնութենէն շատ գոհ եմ։ Ա՛լ աւելի գոհ պիտի չլլամ եթէ Ալժեզիրասէն մեկնիմ։ Կը յուսամ թէ համաձայնութիւնը՝ որուն վերջապէս ժամանեցինք, տեւական համաձայնութիւն մը պիտի բերէ երկու Մեծ Տէրութեանց միջեւ, որոնք ա՛նքան հաստատուն չահեր ունին, և չատ բան կը չահին փոխադարձաբար՝ եթէ դարի և անկեղծ դրացիներ ըլլան։

Կոմս Վէլզերչայմ ըսաւ։— Աւստրիա-Մաճառաստան Գերլիսի և Բարիզի մէջ եռանդով աշխատեցաւ Ֆրանսան և Գերմանիան ա՛նպիտի զիրաւորեալ հանեցնել, որ համաձայնութիւնը կարելի ըլլար։ Աւստրիա-Մաճառաստան կը յուսայ որ այս համաձայնութիւնը պիտի յանգի մերձեցում մը յառաջ բերելու Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ, մերձեցում մը՝ որ ամբողջ աշխարհի համար բարիք մը պիտի ըլլայ։

Մարքիզ Վիրքնթի-Վէնսոթա ըսաւ։— Իտալիա խաղաղութեան միայն պէտք ունի, ապահովութեան պէտք ունի որպէս զի խաղաղութիւնը ապագային հաստատուն պահուի։ Երբ հոս կ՛աշխատէի իրաւախնութիւն մը գոյացնելու մեր զինակից Գերմանիոյ և մեր մեծ բարեկամ Ֆրանսայի միջեւ, Իտալիոյ շահերուն համար աշխատած կ՛ըլլայի։ Իտալիա կը յուսայ որ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ ի յանգ եկած համաձայնութիւնը ա՛յն մասք համաձայնութիւն մը պիտի ըլլայ, որուն «արտաքին համաձայնութիւն» անունը տրուեցաւ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ։

Կոմս Քասենի յայտարարեց։— Ռուսիա կը յուսայ որ Ժողովը ա՛չ միայն Մարոքեան խնդիրը լուծեց, այլ նաև Մեծ Տէրութեանց փոխադարձ դժկամակութիւնը մեղմացուցին վերջուց, և մանաւանդ մտերմական և անկեղծ յարաբերութիւններ առաջ բերաւ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ։

Ալժեզիրասէն կը հեռագրեն Լօսալ Անցայկրէ։— Իրաւունքի տարբերութիւնը լուր առնուած է որ Բարիզի կառավարութիւնը խմացուցեր է թէ այլ եւս կարելի է Ժողովը վերջնական համարել սահիկանութեան խնդրոյն վրայ համաձայնութենէն վերջ։

ԳԵՐՄԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՀՐԱՒԱՐԱԿԱՆԸ.

— Վիճբոր Թաիպլարի Թղթակիցը, որ գերման պատաքին գործոց պաշտօնարանին հետ սերտ առնչութիւն ունի, կը ծանուցանէ թէ Գիւլով իշխանին հրաժարականը Խալուտա է։ Գերման Վարչապետութեան մէջ այս փոփոխութիւնը պարզապէս գաղթային գործերու հետ կապակցութիւն ունի, և Մարոքի խնդիրը Վերարերութիւն չունի անոր հետ։ Գաղթային նախարար իշխան Հոհենլոհ-Լանկենպուրգ Վարչապետէն անկախ ըլլալ կ՛ուզէ, մինչ Գիւլով և Բոլիսթինին մեծամասնութիւնը սոսր հակառակ են։ Կ՛ըսուի թէ Գիւլովի յաջորդը պիտի ըլլայ Հոհենլոհ։

Միւս կողմէ կը հեռագրուի թէ Վարչապետին հրաժարման բուն պատճառն է Մարոքի խնդրոյն մէջ Գերմանիոյ յայտնի ձախողուածը, և գաղթային պաշտօնարանին գործը պատրուակ մը միայն բռնուած է։

ՊԷՀՐԻՆԿԱՑԻ ՆԵՂՈՒՑԻՆ ՓԱՊՈՒՂԻՆ.— Սիպերեան Ալասքայի, և Հին Աշխարհը Նորին հետ կապելու համար Պեհրինկայի Նեղուցին առաջարկուած փապուղին, ինչպէս անցեալ օր ծանուցինք, այս միջոցիս ընդհանուր խորհրդակցութեան նիւթ է Ամերիկայի մէջ։ Ճարտարագիտական տեսակէտով անյաղթելի դժուարութիւններ չեն տեսնուիր։ Միայն թէ կ՛ըսուի որ չինութեան ծախքը չի համապատասխաներ ակնկալութեանց։ Փապուղին միջոցաւ վաճառքի և մարդու փոխադրութիւնը կը հեղնուի ճամբուն խիստ հեռաւորութեան պատճառաւ։ Հիմակ որ վեց օրէն կարելի է Ասիանան Ովկիանոսը կարել անցնիլ, Լոնտոն կամ Բարիզ երթալու փափաք ունեցող սակաւաթիւ Ամերիկացիներ միայն պիտի ուզեն ամիս մը երկաթուղիի վագոնի մէջ անցընել։ Լոկ հետաքրքրութեան չարժառիթներով պիտի նախընտրեն ամենք երրորդ այս դժուարատար ճամբան։ Վաճառքներու համար նոյն բանը։ Որքան որ կարելի է դատել ամերիկեան օրթոթերներն և ժողովուրդին գաղափարները, Ամերիկացիք ընդհանրապէս փափաք չունին, նոյն իսկ եթէ ծրագիրը ամէն կերպով հնարաւոր ըլլայ, այս պիտի կապակցութիւն մը հաստատուի Ամերիկայի և Ռուսիոյ միջեւ։

ՇԱԲՈՆԱԿԱՆ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒԹԻՒՆ.— ՄԱՐԴԸ ԻԲՐԵԻ ԹՈՐՓԻԼ.— Մր. Աշմէթ Գարթլէթ իր «Բորթ Արթուր» դրքին մէջ պատմութիւնը կ՛ընէ ճարտնական բանակէն հարիւրապետի մը, որ իր տանել կրցածին չափ ատմբ կապեց վրան ամէն կողմ, հրամայեց իր մարդիկներուն բռնկցնել փամփուշտները, և յետոյ ինքզինքը նետեց խրամի մը մէջ ուր Ռուսք իրարու վրայ խանուած էին, մահ և ատելութիւն թանելով անոնց մէջ և զինքն ալ զոհելով, բնականաբար, իր երկրին ծառայութեան համար։ Բարթ Արթուրի առջեւ արդէն ճարտնցի ուրիշ դիւցազներ անեւեւակայելի արիութեամբ փորձած էին նաւահանգստին բերանը գրաւել։

ԵԳԻՊՏԱԳՈՐԾՈՍԻ ՄԸ ԲՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Անգլիացիք չափն ունի կը դպրոցական ուսումներով։ Կը զարմանայ թէ ի՞նչպէս կարելի է որ երբ մեր տաներուն, վաճառականութեան և գործի ասպարէզին մէջ ա՛նքան պակասութիւններ ունինք, ազգիներուն և մանչերուն դպրոցին մէջ կատարեալ դասաւորութիւն մը՝ որ հեռի է կեանքի ա՛յն վիճակէն ուր Աստուած պիտի կոչէ զիրենք։ Աւելի լաւ գաղթականներ պիտի ըլլանք, եթէ ա՛յքան ծարլեղորէն պատասխի չըլլանք, ըսաւ եպիսկոպոսը։ Քանատա և Աւստրալիա աւելի ուրախ պիտի ըլլան եթէ իրենց մասերուն ծայրը արեւտ մը ունենան։ Ամերիկացի միտքնորը միշտ ձեռնարեւտ մը ունի։ Քոլէճական ըլլան կամ ոչ, գործի կրնան յարմարիլ, բայց Անգլիացիք միշտ ձեռնոց դրած են, և չեն կրնար հանել զանոնք։ Եպիսկոպոսը յայտարարեց որ կեդր. Ափրիկէի և Հնդկաստանի մէջ միտնարները պէտք է հաւաքին հետ մէկտեղ ձեռարուեստ ալ տարբերեն բնիկներուն։

ՍԻՐԱՑԻՆ ՏՈԱՄ ՄԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ.— Սիրային նոր տաս մը պատահեցաւ Նիւ Եորքի մէջ։ Պանդոկի իրատալաչի տպատար մը, Վիքթոր Բուսթինի ճաշարան մը մանելով զարկաւ ճաշարանին տիրոջ Լուիզ Ֆրանքինի գեղեցիկ աղջիկը և յետոյ ինքզինքին ալ զարկաւ։ Ինք մեռաւ անմիջապէս և աղջիկն ալ 24 ժամ վերջ։ Բուսթինի տակէց առաջ աշխատած էր Լոնտոնի ճաշարաններուն մէջ և անգլիերէն տարած էր։ Յետոյ Նիւ Եորք երթալով իբրեւ Թարգման զանազան գործեր ըրաւ։ Գեղանի և վայելչադէմ երիտասարդ մըն էր, բայց չուտոյտ, և իր գործին անուշադիր ըլլալուն համար դացած տեղերէն կը ճամբուէր։ Պաշտոն մը ձեռք բերաւ Ֆրանքինի ճաշարանին մէջ, և անմիջապէս սկսաւ դարպաս ընել տիրոջ աղջկան հետ, որ ճաշարանին գանձապան էր։ Աղջիկը հեռացաւ զայն իրմէն, որովհետեւ իտալացի տարիմանին չահատակութիւնները իր ականջը հասած էին մասերիմ ընկերուհիի մը կողմէ, որուն ալ քիչ ժամանակ առաջ դարպաս բրած էր Բուսթինի և զոր վերջապէս լքած էր։ Բուսթինի աղջկան տալով ուշադրութիւնը ա՛նքան գէշ կերպով կը կատարէր իր գործը որ տէրը ճամբեց զայն։ Անգամմը մինչեւ իսկ տարը անցընելով գնաց ճաշատեղան մը, և յանախ իր տարած տարբը յանախորդներուն վրայ կը թափէր։

ԹՕԿՈՑԻ ՆՕՐ.— Շաբաթի 600 ծավալին տպաները և նաւասարները Լանտանի մէջ օրուան մարդիկն են, և եղած հրաւէրներուն չեն բաւեր։ Անգլիոյ Ալեքսանդրա Թագուհին իր որդեագին համակրութիւնը հեռագրեց քաղաքի Շարտրիներուն, որոնք նոյն միջոցին կը ճաշէին Միջնաքաղաքին նաւային քիւրախ մէջ։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՑ ՄԷՋ.— Փիլիպպեանները խաղաղեցնելու գործը չատ անձկութիւն և նեղութիւն կը պատճառէ Ամերիկացիներուն։ Սամար կղզիին կառավարիչ Քրրի անցեալ չաբթաթ ծուղակը ինկաւ Բալուճանէ ըմբոստներուն կողմէ և հազիւ կրցաւ ազատուիլ փախչելով։ Մր. Քրրի որ ժամանակին կովարած մէն էր, պատերազմին մէջ նշանաւոր հանդիսացաւ, և յետոյ կառավարիչ տնտանեցաւ Սամար կղզիին՝ որ Փիլիպպինց մէջ ամէնէն խրատուրքա կղզիներէն մին է։ Մր. Քրրի անցեալ ուրբաթ օր Բալուճանէներուն բանակեալը գացած էր ուր անոնք անձնատուր պիտի ըլլային։ Իրեն հետ կային քանի մը ամերիկացի սպաներ և սահիկաններ։ Հետեւեալ օրը 100 Բալուճանէներ հանդէսով կեցան սահիկաններուն առջեւ՝ իբր թէ անձնատուր ըլլալու նպատակով։ Բայց երբ սպայ մը կը լուսանկարէր զանոնք, այս վերջիններուն պեռը սուլեց, և Բալուճանէները վայրագաբար խուժեցին Ամերիկացիներուն խմբակին վրայ։ Մր. Քրրի և ուրիշներ, որոնք անդէն էին, փախան և գեռը ցասկելով լրացին ու միւս կողմը անցան։ Սահիկանները Բալուճանէներուն վրայ յարձակեցան, սպանեցին 30 հոգի և վիրաւորեցին 40, մնացեալները լեռները փախան։ Քրրի 24 ժամ թափառելով յաջողեցաւ հասնիլ իր կեդրոնը։

ՔՐՈՆԻԿ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը առջի օր Ռոսիկանութեան դուռը երթալով այցելութիւն տուաւ Ռոսիկանական նախարար Բարձ. Նէկիդ փաշայի։

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆի պատանեղ շարժականն և անշարժ կալուածներէն,—այսինքն պարտատ դրամ, կալուածներու հասոյթ,եկեղեց.հաստիներ,ոգաբարձներ, արաբեր, չէնքեր, — դեռ մաս մը յանձնուած չըլլալով տեղական կառավարութենէն, Ս. Հայրապետը դիմում պիտի ընէ ատանաւու համար, որպէսզի անոնց հասոյթէն կարենայ տեւական նպաստ մը հայթայթել ազգաբեկ դասուն։

Ս. ՁԱՏԿի տարեկան մինչեւ հիմայ 600ի չափ ուսանողներ հասած են, Երուսաղէմ, որոնց մեծագոյն մասը կիլիկեայէն։

ԳՈՒՄ-ԳԱԲՈՒՒի ԴՈՒՐՍի փոխ-Դեղապետ Գրիգոր էֆ. Զուլֆատան, որ տարիէ մը ի վեր կը վարէր նոյն պաշտօնը կրօն. Ժողովի որոշմամբ, իր միամեայ պաշտօնավարութեան չրջանը աւարտած ըլլալով հրաժարական մատուցած է կրօն. Ժողովին։

ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ մէջ երէկ հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցան արեւագալի տարարողութիւնները, որոնք այնքան հոգեմտալ կերպով երգուեցան տեղւոյն դպրաց դասուն մասնակցութեամբ։ Յառաջիկայ ուրբաթ օր վերջին տրեւագալը ըլլալով, մայր եկեղեցիին մէջ ամբողջ դպրաց դասուն և բազմաթիւ տիրացու մանուկներու մասնակցութեամբ տեղի պիտի ունենան արարողութիւնները։

ԴՍՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խարհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պարիսքարանի մէջ նախագահութեամբ Փոխանորդ Սրբազանին և զրաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ՀՐԴԵՀ ԱՐՄԱՇԻ ՄԷՋ.— Արմաչէն կը գրեն Սթամպուլի։ — Ամսոյս 12/25 չաբաթ օր կէս օրէ վերջ ժամը 9ին մինչեւ բոլոր գիւղացիք իրենց դաշտային աշխատութեանց գացած էին, յանկարծ փոսորին մէջ «կրա՛կ կայ, կրա՛կ կայի» աղաղակ մը փրթաւ և ամէն կողմ իրարանցում տիրեց։ Գիւղի կեդրոնէն մօտի Թանձր կայտ մը դէպի վեր կը բարձրանար և հիւսիսային սոսկալի հովին պատճառաւ կրակը անմիջապէս մերձակայ տուներուն ալ անցաւ և ամբողջ Թաղ մը բոցերուն ճարակ ըլլալու վտանգին առջեւ դրաւ զայն։ Արմաչու Հայոց վանքին և գիւղին չրհանները անմիջապէս հրդեհին վայրը բերուեցան և սկսան հրդեհին առաջքը առնելու ամէն կարելի եղած միջոցները ի գործ դնել։ Բայց հակառակ այն անդուլ ջանքերուն անկարելի եղաւ կրակը այս երկու տուներուն մէջ զարգիլել։ Մինչ այս մինչ այն քամիի երրորդ տունն ալ բռնկեաւ, այնպէս որ ժողովուրդը սկսաւ չըրջակայ տուները պահպանել կանխահոս հրդեհին տեւրուններէն։ Գիւղին մէջ հազիւ երեք աշրիւր կայ որոնք դրժբաղդաբար հրդեհին վայրէն չատ հեռի կը գտնուէին։ Վանքին Վանահայրապետ Փոխանորդ Տ. Թորգոմ Ծ. վրդ. որ ամենէն առաջ հրդեհին վայրը փութացողներէն մին եղած էր, տեսնելով որ հրդեհը կարելի չէ մարել՝ անմիջապէս Վանք փութաց և գոյներ ու գործիքներ տուաւ կարելի եղածին չափ հրդեհին առաջքը չուտ առնելու համար։ Գիւղին երիտասարդաց անձնուիրութիւնը մասնաւոր գովեստի արժանի է։ Գիւղին միւսերը էօմէր պէյ, ընկերակցութեամբ Տ. Թորգոմ վրդապետի, պէտք եղած հրամանները կուտար և ինքն ալ անձամբ կ՛աշխատէր հրդեհը չուտով մարելու համար։ Ցիչատակութեան արժանի է նաեւ գիւղին քահանաներուն ի գործ դրած ջանքերը, մանաւանդ չրջակայ գիւղացիներուն, որոնք հեռուէն հրդեհին բոցերը տեսնելով փութացած էին իրենց ջանքերը միացնելու Արմաչցիներուն։ Ցիչենք նաեւ գիւղին Գաբը Հասան և Մուլլայ էֆէնտիներուն ջանքերը, որոնք գովեստի արժանի են տուգիւ։ Երկու ժամու աշխատութենէ մը հաք յաջողեցան հրդեհին առաջքը առնել երկու տուն փլցնելով և երրորդ մըն ալ անբնակելի դարձնելով։ Հրդեհին պատճառած վնասը ցաւալի է, որովհետեւ արկածեալ ընտանիքները իրենց ունեցածը չունեցածը կորսնցուցած ըլլալով անպատսպար և գթութեան արժանի վիճակի մէջ ինկած են։ Արդէն Արմաչի մէջ այս տարի պանարախտ ծագած ըլլալով կենդանիներուն մեծ մասը կորսուած էր, որոնք գիւղացիներուն ապրուստի միջոց են։

ԱԳՇԵՀԻՐԷն կը գրեն մեզի.—Աւետարերի խմբագիր Մր. Ալէն՝ ընկերակցութեամբ Իզմիրի Միսիոնարներէն Մր. Մաքնօթընի և նոյն քաղաքին քարտուղի պատուելի Թաշճեանի, չորեքշաբաթ մէջ Ագշէհիր գալով՝ երեքն ալ տարբեր ժամանակներու մէջ պարբերաբար քարոզեցին, իրենց հոս հասնելուն հետեւեալ օրն իսկ փութացին այցելել տեղւոյն ազգային վարժարանը, և առանձնարգելարանը Տնօրէն Օննիկ էֆ. Դարիպեանի, դասարանները պտտելով՝ Մր. Ալէն աշակերտներէն մի քանիներուն կարդալ տուաւ, ամանց հարցումներ ուղղեց և անոնցմէ առատ յոյզ պատասխաններէն զոհ մնաց և հակիրճ բանախօսութիւն մը ըրաւ, շնչելով հրամանաբարութիւն մը պէտք։ Մր. Ալէն կիրակի օր ևս եկեղեցի երթալով ներկայ գտնուեցաւ պատարագի արարողութեանց։ Միւս օրը այցելեց նաև աղջկանց վարժարանը։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճամբա կիւնիւ Սէլամլըգ բէսմը ալիսի Համիտիէ ճամիի չէրիֆինէ իճբա պուրուլմուշ սարը։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՅԷ

Տիւնքի ճամբա կիւնիւ Սէլամլըգ բէսմը ալիսիքնէն օնրա չանան պուրուլան միւսլաման Սենիյէթ ճէնամը Բարիշահի իւլէրինէ Ավբոթիա վէ Մահարիթան սէֆիրը քէմիրի էսուլէթլու Գարոն ամբ Բալիչէ հաղրէթլէրի սուրէթը դարբը բէսմիյէտ հուզուրը չէվքէթմէվճուրը հաղրէթը Թանզիմատ չէրեֆը մեսուլէ նամի ալմանլարը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՐԸՏՎԱՆ ՓԱՇԱՅԻ ՍՊԱՆՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

ՈՄԲԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱՏՈՒՔԵԱՆ ԱՊԱՑՈՒՑՈՒԻԼԸ

Նախորդ թուով կատարեալ զգուշաքով պատմած էինք այն գաղափարը զոր նարդ տիրը, որուն զոնուած էր հանգուցեալ Ըրտվան փաշա, մարտ 10ի ուրբաթ օրը ժամը 11ին քառասուն մեռցած. երբ կէսգ Թէֆիի կայարանը չատկարանքն իջնելով իր քեօշքը երթալու համար, նոյն կայարանին առաջեւն կ՛անցնէր։ Ապաւորրեալքաստան սարերին և անարգ արարքը, որ հանգուցեալին նկատմամբ անհայտ և տեւական տանջութիւն մը կը մնացնէր, իր խրթզիրատան դրդումներովը հեքեարեցի էմին կամ ուրիշ անուամբ Թաթարի որդի Ադաբլլահ, Տիվանիյէթի Մէհմէտ կամ ուրիշ անուամբ Սաաուլլահի որդի Իսաա, Տիվանիյէթի Մէհմէտի որդի Ահմէտ և Գիբլիսլի Մէհմէտի որդի Ադաբլլահ անուն չորս անարգ ոճրագործները հրանգած էր, որանք կանխամտութեամբ և կանխորոշութեամբ վիրաւորած և սպաննած էին Ըրտվան փաշան։ Այս առթիւ հետեւեալ նորագոյն տեղեկութիւնները ստացած ենք.— Հանգուցեալ Ըրտվան փաշա կէսգ Թէֆիի կայարանին հասնիլ մէկ քանի քայլ առաջացած, վերոյիշեալ չորս վայրագ եղեռնագործները անոր ճամբան կտրելով, կ՛ըսկսին իրենց վեցհարուածներով կրակ ընել։ Սարքանանիներու գնդակներէն ուրը կը հանդիպին հանգուցեալին որ անմիջապէս գետին կը փռուի և առանց բառ մը արտասանելու, վերքերուն ազդեցութենէն, նոյն տեղն իսկ հոգին կ՛ուտնդէ։

Վայրագ ոճրագործները, սպաննութեան դէպքէն անմիջապէս ետք, իրենց հրազէնները ձեռքերնին բռնած, զիրենք հետապնդել փութացող սահիկաններուն վրայ ալ քանիցս կրակ ընելով, փախչիլ կը խուսափին։ Սահիկանները սակայն մէջ հոգին չարունակելով խոսիլ հետապնդել ոճրագործները, միւս կողմէն ալ անմիջական հրամաններ ու հրաւերներ կը փութացնէին ա՛յն սահիկանական կայաններուն, որոնց ուղղութեամբ կը փոքէին փախչիլ մարդասպանները, որպէս զի առանց ժամանակ կորսնցնելու չուտով տեղեկութիւն տան փախստականներուն հետքին վրայ։ Այսպէս ոճրագործները իրենց ետեւէն ու առջեւէն և աջէն ու ձախէն պաշարուած էին կայս. զինուորներէ և սահիկանական պաշտօնեաներէ։ Մարդասպանները տեսնելով որ այսպէս անարձելի կերպով պաշարուած են, յուսահատական հիգէ մը ուսի՝ կատաղի մոլեգնութեամբ մը, կ՛սկսին իրենք անարդ զենքերով անխիղճ կրակ ընել՝ փախստականներուն մեջ մը բանալու յոյսով, և սակայն չնորհիւ վեհափառ կայսեր, չորսն ալ առանց դէպքի ձերբակալուած են իրենց վեցհարուածներով, փամփուշտներով և դաշոյններով, որոնք սակայն առնուած են իրենց ձեռքէն։

Ոճրագործները երբ ընդ հակառութեամբ սահիկանաուն կը փոխադրուէին, Ալի Շամիլ ըսուած ապերթաը Գուրպաղլը Տէրէի կամարէն

վրայ անոնց առջևն ելլելով, կ'օգտի նախատական լեզուով հայհոյանքներ ու լուսանքներ տեղացնել իրենց պաշտօնը կիրարկող ոստիկանական պաշտօնեաներուն վրայ, միևնոյն ժամանակ ապառնալիքներ ընելով անոնց,

—Ասոնք ծխախոտի մաքսանենգներ են, կ'ըսէ և օրագրագրներուն ձեռնակապերը քակել կուտայ։

Ալի Շամիլ՝ նոյն պահուն քրդերէն բաներ մը կը խօսի մարդասպաններուն, որոնք իրեն կը պատասխանեն նոյն լեզուով։ Ասկէ ետք Ալի Շամիլ կրկին օրագրագրներուն ուղղելով խօսքը,

— Տանկերէն խօսեցէք, կ'ըսէ, և հոն օրկա կը հրամցնէ անոնց։ Եւ որպէս թէ մարդասպաններուն քիչ առաջ գործած սոսկալի պատառաւ զգացած խանջէքը փարատելու դիտումով, լուր ալ կը հրամցնէ անոնց։

Ալի Շամիլ՝ օրագրագրներուն՝ ոստիկանական պաշտօնեաներուն ձեռքը դանուած զէնքերն ու հրանիւթերը յանձնակէլ և օրագրագրները կառք նստեցնելէ ետք, ինք ալ կ'ընկերակցի անոնց, զբօս նախ Գասք գիւղի զինուորական պահակոցը և յետոյ Սէլիմիէի կայս. զօրանոցը կը տանի։ Այս պատգամներուն ամէնքն ալ ըստ օրինի հաստատուած են երեսուն տարեկան անկողմնակալ և ուղղամիտ վկաներու վկայութիւնը, որոնք և ոչ մէկ կուն դէմ քննիչդրութիւն մը ունին և իրենց տեսածը կատարելու ճշմարտութիւնամբ պատմած են այն դատական մարմնոյն առջև, որոնց ադամներուն անուններն նշանակած ենք ի սորոյ։

Ինչպէս վերի հաստատէն պիտի տեսնուի, վերջինիս բանտարկուած չորս հոգեւորականներն ալ ըստ դատ և ամբաստանեալ եղած են թէ այս վերջդ օրերը կանխամտածութեամբ և հեռուանքը կշռելով գործած են, Ապաւիրէդաք անուն խայտառակի մը դրգռումներուն ու հրահանգներուն առնալով։

Ոճրագործներէն թաթարի որդի Էմին ասկէ երկուքուկէս-երեք ամիս առաջ իբր թալկատար Ծառայ մտած է Ապաւիրէդաքի քով։ Ապաւիրէդաք օր մը Էմինը իր քով կանչելով, կը յանձնարարէ որ Էրէնգիւղի, Կեօզթէփէի և կամ Գրզրը-Թափրաքի երկաթուղիի կայարաններուն մօտ ոմանք մը գտնէ ու վարձէ։ այս ատենը հինգ լիրա եւս կուտայ յիշեալին։

Էմին թէև երկար փնտռտքներէ ետք կեօզ Թէփէի մէջ ոմանք մը կը գտնէ, ոչինչ վարձքին վրայ չիրնալով համաձայնիլ, դարձեալ Ապաւիրէդաքի հրամանով, այս անգամ տուն մը կը վարձէ Էրէնգիւղի մէջ։ Էմին կը փոխադրուի Էրէնգիւղի այս տունը։ Ապաւիրէդաքի Թալկատար մէկ ծառային Էստամ հետ, որ արդէն բանտարկուած է այս ոճրին պատճառաւ իբրեւ ամբաստանեալ։

Ապաւիրէդաք այս միջոցիս Էմինին իբր ամսական երեք հարիւր և Էստամի չորս հարիւր դրուշ վճարած է, ուրեմն ետք մինչև դեպքին օրը, նոյն Էրէնգիւղի տունը մերթ ընդ մերթ երթեւեկած են Ապաւիրէդաքի ծառաներէն Անէմ և Ապաւլլահ, որոնք յիշեալ եղեռնական արարքին առթիւ բանտարկուած են իբր ամբաստանեալ։

Էրէնգիւղի տան վարձուելէն քանի օր ետք, երբ Էմին և Էստամ Ապաւիրէդաքի կը ներկայանան, այս վերջինը նկատելով որ անոնց, Էրէն գիւղի մէջ ապրելու նպատակը, հրայրի ուշադրութիւն հրաւիրել, կը հրահանգէ զանոնք որ Սեբաստիայի մարդասպանութիւն ընեն, և այս առթիւ չորսական լիրա կուտայ Էմինի և Էստամի որոնց կ'ընկերացնէ նաև իր Անէմ անուն ծառան։

Ապաւիրէդաքի այս երեք ծառաները, անկէ ետք սկսած են ծխախոտի մաքսանենգութիւն։

Այսպէս՝ Ապաւիրէդաք սկսած է գրաւել Էմինի սիրտը դրամով և ուրիշ խոստմանի ձեւերով, ուրկէ ետք Բրամի փաշան սպանելու համար պէտք եղած քանակութեամբ փամփուշտ և վեցհարուածեան մը ալ տուած է անոր։ Այս կերպով զինած է նաև միւս ծառաներն ալ։

Դէպքին օրը, յիշեալ մարդասպանը Էմին, ընկերոջը Էստամ և Անէմի հետ իրեն կէզ Թէփէի ոճրատեղը կը նստէին ժամը տասնուկիսուն առաւօտեան, միւս ոճրագործ ծառան՝ Ապաւլլահ անոնց քով գալով կը յայտարարէ թէ,

—Բրամի փաշան կուգայ կոր և թէ անիծեալ Ապաւիրէդաք ըսած է որ անպատճառ պէտք է մեռցնեն Բրամի փաշան և կամ իրենք հոն պէտք է մեռնին։ Ասոր վրայ չորս ոճրագործներն ալ դուրս ելած են ոճրատանէն, մինչ խեղճ Բրամի փաշան ալ նոյն պահուն իջած է կառամուտքէն։ Մարդասպաններէն Էստամ առաջ անցնելով,

—Ինչ կեղեր էք, կը գոչէ, իր հրահանգիներուն։

Այս ազդարարութեան վրայ, նախ Էմին և յետոյ երեք ընկերակիցները, կը սկսին կրակ բանալ իրենց վեցհարուածեաններով, մինչեւ այն ատեն՝ երբ կը տեսնեն փաշային իյնալն ու մեռնիլը։ Անկէ ետք ամէնքը մէկեցնց ինչպէս վերը մանրամասնեցինք թէեւ կը փորձեն փախչիլ, սակայն կը ձերբակալուին։

Մեր ստացած մասնաւոր տեղեկութեանց համեմատ, ոճրագործ Էմինի կամաւոր խոստովանութիւնները կը հաստատեն ասոնց ամէնքը։ Ցիշելը ասոնցմէ զատ հետեւեալ յայտարարութիւններն ալ ըրած է։

— Ոստիկանական պաշտօնեաները, երբ զմեզ ձերբակալած և ձեռնակապով կաչկանդած կը տանէին, Ալի Շամիլ մեր առջև ելաւ Գուրպաշը Տէրէի կամուրջին վրայ և քրդերէն հրահանգեց որ պնդենք թէ մենք ծխախոտ մաքսանենգներ ենք։ Իսկ ոստիկանները երբ պնդեցին թէ՝ ասոնք Բրամի փաշան սպաննողներն են, Ալի Շամիլ կրկին քրդերէն լեզուով մեզի ըսաւ թէ,

—Մի՛ վախնաք, եռ ձեզի պիտի ազատեմ, եռ ձեր զէնքերն ալ եռ պիտի առնեմ, դուք բացարձակապէս ուրացեք, ուրիշ բանի մի՛ խառնուիք։ Այսպէս ամէն ապահովութիւն տուաւ մեզ։ Ալի Շամիլ արդարեւ թէ՝ զմեզ և թէ մեր հրաշէջները առաւ ոստիկաններուն ձեռքէն և երբ Սելիմիէի զօրանոցը տարաւ, հոն զինուորական պաշտօնեաներուն ներկայացնելով զմեզ,

—Ասոնք ծխախոտի մաքսանենգներ են, ըսաւ, Բրամի փաշայի սպաննիչները չեն կրնար ըլլալ։

Ալի Շամիլի այս խօսքերէն հասկցայ որ անիկա կ'ուզէ հրահանգել մեզ թէ հարցաքննութեան պահուն պէտք չէ որ բարեր կերպով խօսինք։

Ինչպէս ծանուցուեցաւ, Կայս. Իրատէի մը համաձայն Ցանձնաժողով մը կազմուեցաւ հանգուցեալ Բրամի փաշայի սպանութեան պարագաներուն եւ ձերբակալուած չորագործներուն մասին հարկ եղած օրինական քննութիւնները կատարելու համար։ Այդ յանձնաժողովը, ինչպէս յայտնի է, կը կազմուի Գալաս վերաքննիչ ատեանին ընդհանուր դատախազ Նէմէտտին պէյ, Գալաս նախադատ ատեանին ընդհանուր դատախազ Էհէմ պէյ եւ նոյն դատարանին հարցաքննիչ դատաւորներ Ալի Բրդա ու Սաբրէթին պէյերը։ Այս անգամ հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացած ենք ոճրին վրայ։ Թէ՝ նիթական ապացոյցներով եւ վկայութիւններով եւ թէ ձերբակալեալ վերոյիշեալ անձանց կամովին խոստովանութիւններով հաստատուած է թէ այդ անձերը, ինչպէս ասկէ առաջ մանրամասնօրէն ծանուցուեցաւ, Բրամի փաշան Կեօզթէբէի մէջ վիրաւորած ու սպաննած եւ փախչելու պահուն ձերբակալուած են։ Ասկէ զատ նոյն անձերը խոստովանած են թէ Գէորհանիներէն Ալի Շամիլ ու Ապաերէդաք, իրենց անձնական վաղեմի թշնամութեան հետեւանքով, զիրենք պարտատած ու թելադրած եւ ոճիրը գործել տուած են։ Միանգամայն կատարուած քննութեամբ հաստատուեցաւ որ մարդասպաններուն չորսն ալ Ապաերէդաք խրթզրերի Թալկատար ծառայներէն են եւ թէ Ալի Շամիլ ալ ոճրագործներուն փախուստը դիւրացուցած եւ վիրաւորման ու սպաննութեան գործիքները կազմող զէնքերը ու փամփուշտները յափշտակած է ոստիկանութեան պաշտօնեաներուն ձեռքէն։ Հետեւաբար նկատելով որ թէ՝ ասոնց եւ թէ անոնց կարգ մը արբանեակներուն յուշք ունեցած ապերախտական ու հղեռնական անվրսատութիւն ընթացքին բերմամբ՝ կայս. մայրաքաղաքին մէջ մնալն անպատշաճ է, նախարարաց Խորհուրդը նկատելով թէ՝ ասոնց այդ կէսը, և, որոնք ուրիշներուն հանձնուին, ամէնքն ալ Գալաս աքսորուեցան յարմար դատուած զանազան տեղեր բնակելու համար։ Բանտարկուած չորս մարդասպաններուն գալով, զանոնք ալ նոյնիսկ կայս. արդարութեան, դատական ատեանի մը առջև դատելու եւ ուրիշներու ազդու օրինակ մը ըլլալու համար արժանի պատիժին սահմանելու նպատակով, կատարուած քննութեանց արդիւնքը պարունակող հարցաքննիչ դատաւորին որոշմագիրը եւ յարակից գրութիւնները Վերաքննիչ ատեանին ընդհանուր դատախազութեան կողմէ յանձնուեցան Ամբաստանեալ Ատեանին, օրինական մնացեալ գործողութիւններն ալ կատարելու համար։ Այս նոզկալի ոճրին նկատմամբ մեր ստացած տեղեկութիւնները վերեւ հրատարակեցինք։ Ասկէ վերջը մեր ստանալիք տեղեկութիւններն ալ հետզհետէ պիտի հրատարակենք։

ՓՐՈՒՍԱՑԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԻՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ. — Փրուսայի նահանգին նոր կուսակալ Թէվֆիք պէյ հետեւեալ լրջաբերական-հեռագիրը ղրկեց ամէն գաւառներու և գաւառակներու.— «Շնորհիւ Աստուծոյ, կուսակալութեան կեդրոնը ժամանեցինք։ Բացայայտ է թէ մեր վեհ. Սուլթանին ամենամեծ փափաքն է որ կայս. հպատակները միշտ արդարութիւն, հանգստութիւն և երջանկութիւն վայելեն։ Հետեւաբար, կը յանձնարարուի բոլոր պետական պաշտօնեաներուն որ այս մասին մեծ ուշադրութիւն դարձուի, և ջանք ըլլայ ժողովրդեան գործերը ըստ օրինի և փութով կարգադրել, առանց յետաձգելու և դիդելու։ Բնական է թէ իրենց պաշտօնին մէջ բարւոք ծառայութիւն ցոյց տուողները պիտի վարձատրուին, իսկ հակառակ գործողները օրէնքին ստամոգութեան պիտի ենթարկուին»։

ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ.— Մաքսային վերաքննութեան մէջ Հասան Ֆէհմի փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, կենսագրական վիճակը քննելու համար բոլոր այն մաքսային պաշտօնեաներուն, որոնք թէ՝ Պոլսոյ և թէ գաւառներու մէջ պաշտօնի կը կոչուին։ Այս յանձնաժողովին պիտի անդամակցին Պեռական Խորհրդոյ անդամ Նուհ և Գալաս պէյերը, ինչպէս նաեւ Հաշուակալութեան ատեանին մէկ անդամը։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ նկատելով որ Թաղապետական շրջանակներուն մէջ թիւ ու լապտեր չունեցող եւ թիւերը ուրուած վարձու կառքեր կան, ինչ որ անտեղի է, բոլոր շրջանակներու ընդհանուր քննիչներուն հրահանգ ղրկուաւ որ այդ տեսակ կառքերու մասին միշտ հսկողութիւն կատարուի։

⁂ Բէրայի Թաղապետութիւնը ուրէկ սկսաւ նպատակ ալ Մաքրզ Աղաէի մեծ փողոցին սալայատակները։

⁂ Թաղապետական շրջանակներու մէջ, առջի օր պակաս կշռող 766 հոգեր գրաւուելով աղքատներու բաշխուեցան։ Շիլլի, Գասըմ Փաշայի, Խասգիւղի, Թափխանէի ու Բէրայի զանազան կողմերէն գրաւուած 500 օխայէ աւելի պակաս հոգեր աղքատներու բաժնուեցաւ եւ փոքրաներու մասին հարկ եղած օրինական գործողութիւնները կատարուեցան։ Բերայի եւ Թաթաւլայի մէջ տեղ տեղ փռապաններ հոգը 5 փր. աւելի սկսած են ծախել, որու մասին Թաղապետութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի։ Թաղապետական պաշտօնեաները իրենց պատկանած շրջանակներուն ամէն ամիս պիտի տեղեկագրեն թէ օրական պակաս հոգեր գրաւուած են. նաեւ փռաւին անունը, տեղը, գրաւման թուականը եւայլն։

⁂ Թաղապետական քննիչները այցելեցին ճաշարաններ, իշկեմպէների եւ բանջարեղենոց խանութները։ 30 հոգի ուշադրի դատապարտուեցան քաղաքապետութեան օրէնքին համաձայն։

⁂ Թաղապետութիւնը հրամայեց կշիռներու եւ չափերու դրոշմին համար ալ մեծ ուշադրութիւն ընել։ միանգամայն Թաղապետական հասոյթներու յաւելման մեծապէս հոգածու ըլլալ։ Թաղապետական զանազան ճիւղերու պաշտօնեաները եթէ անհոգ գտնուին, անոնց մասին օրինական գործողութիւնները պիտի կատարուին։

ՌՈՒՄԷՆ ԴԵՊՊԱՆ Մ. Լահանոսի երկուշաբթի օր Պոլիս կը հասնի և հրաժեշտը մասուցանելէ ետք կը մեկնի իր նոր պաշտօնատեղին՝ Վիեննա։

ՑՈՑՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Տ. Եռաքիմ Պատրիարքին անուամբ Մասկուայի Պատրիարքութեան Բեռերասպուրգի փոխանորդ Տ. Վաթրէքինոս Զարին ներկայանալով, Պատրիարքին շնորհաւորութիւնները մատոյց գահակառանգ Զարեւիչին ծննդեան առթիւ։ Այս առթիւ որքանկար մը ալ նուիրեց, իբր յուշարար Զարեւիչին համար։

ՍԵԼԱՆԻԿԷ կը գրեն թէ 1905ին արտածուած են 150,461 թօնս զանազան վաճառք, 154 թղթատարական ծրար, և 114,836 կենդանի։ 4000 չորգնու և առագաստանաւ՝ 641,625 թօնս տարողութեամբ ժամանած են նաւահանգիստ, և ցամաք հանած են 225,248 թօնս վաճառք, 14689 թղթատարական ծրար և 506 կենդանի։ Մովի ճամբով նոյն տարին Սելանիկ եկած են 22772 ուղեւոր, իսկ մեկնած են 22965 հոգի։

⁂ Հրէից նոր հիւանդանոցին շինութեան համար Սաալ Մատիանս ընտանիքը 600 ոսկի նուիրեց։

ԽՏԻՎԻՆի չոգնաւային ընկերութիւնը նոր երթեւեկ մը հաստատեց Սելանիկի, Սիւրիոյ և Եգիպտոսի եղերքներուն միջև։ երկու չորեքը անգամ մը։

ԱՒԱՋԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Սէրէզի Մուրատ և Վիոֆոսիէ գիւղերուն մէջ զինուորական ջնջանքներուն կողմէ կատարուած խուզարկութիւններով ատերկու ուռազակներ ձերբակալուեցան և դատական իշխանութեանց յանձնուեցան։

ՊԱՆԻՐՆԵՐԸ.— Առաջնորդական ընդհանուր քննիչը նկատելով որ ներկայ եղանակին Պոլիս բերուած և չաղուած ձերմակ պանիրները մինչեւ որ հոս բերուի ժամանակ անցնելով կրնայ ըլլալ որ թթուին, ինչ որ առաջնորդարանին կը պատճառէ, յարմար դատեց որ պանիրները մաքուր ամաններու մէջ պատրաստուին և քիչ ոգուին։

ՄԵԾ ՊԱՀԸ.— Անցեալ անցած է ամէն անոնց համար որոնք գիտցած են գնել Գումգապուի հանրածանօթ Մրկրը և Գասպար աղանեան սքանչելի Թոփիկէն։ Ո՛վ որ չէ՛ ճաշակած այս պատարագը Թոփիկէն, չի կրնար պարծիլ թէ պահի կերակուրներուն ամէնէն համեղն ու ամէնէն ընտիրը վայելած է։ Ճաշակեցէ՛ք պահարագը Թոփիկը Մրկրբի։

ԲՈՒԼԱՆԹԻ ՍԷ քարերով պատ մը կորսուած է Մարտ 6/19ին, Թիւնէլին ու Բեազիտասանի միջև։ դիմել Մանզուսեի Խմբագրատունը, լաւ վարձատրութիւն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐը

ՀԱՅՇԷԼԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄԸ.—Մերունի խափչիկ կին մը վերջերս Իզմիրի իսլամական հիւանդանոցը այցելած միջոցին, յանկարծ կանգ առաւ ծեր խափշիկի մը մահճակալին քով եւ ճիչ մը արձակելով նուազած ինկաւ։ Երբ յուշաբերեցաւ, իր այս ծայրայեղ յուզումին վրայ հետեւեալ բացատրութիւնը տուաւ.—«Սա՛ մահճակալին մէջ պառկող ծերուկը, ըսաւ, 57 տարի է վեր ամուսինս է։ Օր մը արիւնասութենէ բռնուած ըլլալով, զինքը այս հիւանդանոցը փոխադրել տուի։ Մինակ եւ անօգնական մնացած ուրիշ քաղաքներու մէջ ապրուստս հոգալու գացի։ Այսպէս ուրը տարիներ անցան եւ այս ժամանակամիջոցին մէջ ամուսնոյս վերայ ոչ եւ է լուր առած չըլլալով, մեռած կը կարծէի զինքը։ Դիպուածը դարձեալ զիս Իզմիր բերաւ և փողոցներուն մէջ ասանդական կը թափառէի եւ ուր երթալս չէի գիտեր։ Երբ հիւանդանոցին առջեւէն անցած միջոցիս փափաքեցայ ներս մտնելու։ Նախախնամութեան մատը կար կարծես գործին մէջ, որ այս գաղափարէն ներշնչուեցայ որպէսզի եւ վերջին գայ հոս իմ ծերուկ ամուսինս, զոր չէի դադրած երբեք սիրելէ։» Այս ըսելով, խեղճ խափշիկուհին իր ամուսնոյն քով վազեց որ իր երթթացած բազուկներուն մէջ առաւ զայն հին, անմեռ զգացումներու թափով մը ջերմագին փաթաթելով անոր։ Երկու ծերունի խափշիկները կուլային ջերմապէս։ Հիւանդանոցի մէջ դտնուողները զանոնք կը դիտէին զարմանքով եւ զարմացմամբ։

ՈՃԻՐ.—Դատարդիլ, Դուրպաշլը Տէրէ թաղը կատարած Մէմիշ եւ ընկերը՝ Մուսթաֆա անուն վաղեմի չարագործ մը, եւ Թաթլըջը Բարիք առջի օր, ժամը 9ին կ'արբենային գինեպան էֆթիմի խանութը։ Առանցմէ Բարիք սպասաւոր Սթաւրիի դէմ բարկացաւ՝ «մէզէ»ն ուշ բերած ըլլալուն համար, եւ դայլոյր քաշելով մեռց Սթաւրիի կուրծքը։ Վիրաւորը մեռաւ, չարագործները ձերբակալուեցան։

ԴՐՈՇՄԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՑԱՒԵԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԻՐ (*)

Յօդ.78.—Այն պաշտօնեաները որոնք վերը յիշուած այլ դրոշմաթուղթ զուրկ, կամ անբաւական կերպով դրոշմուած թուղթերը յանձնեն՝ առանց ներկայ օրէնքին 29դ յօդուածին արտադրութեանց համաձայն փակցուցած կամ ջնջած ըլլալու, ներկայ Օրէնքին 38դ յօդուածով որոշուած տուգանքներուն ենթակայ պիտի ըլլան։

Յօդ.79.—Ներկայ գլուխին մէջ ցոյց տրուած տուրքերէն զերծ պիտի մնան տարեւ նշանակուած թուղթերը.—

1. Պետական պաշտօնատուներու մինչև փոխանակուած ստացագրեր։ 2. Իբր հաստատ նշանակուելիք և մինչեւ 5 դրչ. և կամ աւելի նուազ եղող ամէն կարգի տուրքերու և գումարներու համար՝ պետական պաշտօնատանց կողմէ տրուած ստացագրերը։ 3. «Կարօտեալներու տուրքի» վերաբերող թղթերը։

4. Մարմնապէս և դրամապէս ճամբու աշխատաւորներու (ամէլէի միւքելլեֆէ) տրուած հաստատագիրներ և թղթերներ։

5. Զրիտպէս տրուած «բաբօռ»ներ, «բաւավան»ներ և անցագրեր։

6. «Բաբօռ»ներու, «բաւավան»ներու» և անցագրերու վիզէները։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յօդ.80.—Ներկայ Օրէնքին տրամադրութեանց գործադրութեան առթիւ՝ օտարհպատակներու մասին թէ՝ վարչական և թէ դատական տեսակետով կատարուելը հարկ եղած գործողութիւնները համաձայն պիտի ըլլան գաղտնագրութեանց տրամադրութիւններուն և գործադրուած եղանակին։

Յօդ.81.—Դրոշմաթուղթի վերաբերող բոլոր օրէնքներ, կանոնները և որոշումները ներկայ Օրէնքին գործադրութեան դրուած թուականէն սկսեալ ջնջուած պիտի ըլլան։

(*) Այս գլուխը կը սկսի 72դ յօդուածէն։

Այս օրէնքը իր հրատարակութեան թուականէն սկսելով մինչև մէկ ամիս (այսինքն մարտ 18/1 ապրիլ վաղը կիրակի օրէն) գործադրութեան պիտի դրուի, բաց ի Եէմէնի, Հիճազի, Ափրիկեան Տրիպոլսոյ, Պաղտատի, Պասրայի, Երզրուրումի, Մուսուլի, Վանի, Պիթլիսի, Մամուրէթ-իւլ-Ազիզի, Տիարպէքիրի նահանգներէն և Պէնկազիի և Զօռի գաւառներէն, սուր գործադրութեան պիտի դրուի հրատարակութենէն երեք ամիս ետքը։

Յօդ. 82 — Ընդհ. դատախազները, թաղապետական, ոստիկանական և մաքսային պաշտօնեաները իրենց աջակցութիւնը պիտի նուիրեն Հանրապետի վարչութեան ներկայ Օրէնքին գործադրման համար, երբ իրենց դիմում ըլլայ այս մասին՝ ոստի վարչութեան կողմէ։

Յօդ.83.—Դատական և Ելմտական նախարարութիւնները պաշտօն ունին գործադրելու ներկայ Օրէնքը։

ՎԵՐՋ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԼԺԵԶԻՐԱՍ, 26.— Խմբագրական յանձնաժողովը այսօր քննեց մաքսային հակակշռի և մաքսային գնահատիչ պաշտօնեաներու խնդիրը։ Մաքսային պաստիրակները, միւս դժգոհ, կառաջարկեցին ընդդիմութիւն կըլլայանեն, մաքսային մասնաւոր գանձ, մաքսատուրքերու յաւելման, մաքսային հակակշռի, գնահատիչներու և այս խնդրոց մէջ դիւանագիտական Մարմնոյն հեղինակութեան խնդիրներուն դէմ։ Խմբագրական Ցանձնաժողովը երկարեց տուրքերու բարձրացման և Մարոքի մէջ նոր հասոյթներ ստեղծելու խնդիրը, և սկսաւ մաքսանենգութեան խնդրին քննութեան, մէկ քանի հակառութիւններ իրարու հետ հաշտեցնելու համար։ Մաքսային պաստիրակները չարտնակեցին առարկութիւններ յարուցանել։ Երբ խմբագրական յանձնաժողովը նիստ գումարած էր, Տէրութեանց Ա. պաստիրակները Ալմասլար դուքսին մօտ գացին, և քննեցին աւարտելիք աշխատութիւնները։ Պատիրակները փափաք յայտնեցին որ այս աշխատութիւնները աւարտին չարաթ օր, ամսոյս 31ին, և կարելի ըլլայ պատրաստել համաձայնութեան նախագիծ պայմանները, յառաջիկայ շարաթ մէջ։ և մինչեւ Ապրիլ 8 վերջնական ստորագրութեան ներկայացնել։

ՄԱՏՐԻՏ.—Հաւանական է որ Ֆրանսայի և Սպանիոյ մինչև նահանգիստներուն բաշխումը ժողովին պիտի յանձնուի, առանց ֆրանսական ու գերմանական պաստիրակներուն ուղղակի միջամտութեանը։ Կ'ըսուի թէ Գերմանիա առանց դժուարութեան պիտի ընդունի ռուսական ծրագիրը՝ նաւահանգիստներու բաշխման մասին։

ԲԱԼԵՐՄՕ.— Նախընթաց գիշեր երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներ զգացուեցաւ Ուսդիքա կղզին մէջ, սոսկալի ոստաւմներով։ Ժողովուրդն սարսափ աննկարագրելի էր։ Երեք նաւեր յիշեալ կղզին գացին օգնութիւն փութացնելու բնակիչներուն։ Այս նաւերէն մէկն որդէն Բալերմօ եկած է 250 փախստական ունենալով իր մէջ։ Բալերմոյի գիտական յանձնաժողովն բրօֆէսէօր մը խարկուդ ուաւ Ուսդիքայի բնակիչներուն՝ մեկնելու կղզիէն։

ՀՌՈՄ.— Թագաւորը պաշտօնապէս Սէնպլոնի փապարդին պիտի այցելէ Մայիս 16ին։ Պաշտօնական հանդէսները տեղի պիտի ունենան Մայիս 28ին, 29ին և 30ին։

ԲՕՌ ՍԱՑԻՏ.— Անգլ. Մաճեալէյ շոգենաւը, որ Ռանկունէ Լիվերբուլ կ'երթար, Սուէզի ջրանցքին մէջ խրեցաւ և ջրանցքը փակուեցաւ։

ԲԱՄԳԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ, Մարտ 29

Մյուս.-Ցնս. 5.89 բնս. Օգս.—Սեպ.5.89 բ.
Ցլս.-Օգս. 5.92 » Հկտ.—Նոյ. 5.65 »

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 2.30ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

Գէչէկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 3.30ին Տօքթ. Ճ. Ֆ. Կրին։

Սկիւտարի մէջ ժամը 4ին Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէնիզեան։

Գալատա-Հասուի մէջ ժամը 4ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 8ին Պատ. Ս. Ց. Զարիկեան

Երիտ. Քրիստ. Ընկերութեան աղօթաժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 9ին, Գումգապուի Բէսթէն մէջ։

ԲԻԻՐԱԿՆ

Հրատարակուեցաւ 8դ թիւը սա պարունակութեամբ.—

«Բիւրակն»ի նոր նուէրը.— Հետաքրքրաշարժ պատմութիւն մը

Դաւառի վանառականներ. — «Մազազաճի», խանութպան, «պօխչաճի»

Սակարաճի կեանքը.— Բարիզի սակարանը, «բառքէ»ն և «քուլիս»ը

Պատմութիւն վանառականութեան. —Ինչպէս հարստացաւ Անգդիա

Գերմաներէն առեւտրական լեզու. —Երկու դաս

Վանառաւորուն կեանքը. — «Բիւրակնի հաշուակալին հրատարակութիւնը

Առեւտրական հաշուակալութիւն

Առեւտրական բոնիկ. — Պարգեւ՝ իտալական բամբակեղէնի վրայ.— Մէկ շաբաթուան մէջ ա՛րչափ ապրանք եկած է Պոլսոյ վանառականներուն.— Պոլսոյ նաւահանգիստը.— Իտալիան մանուածի գործարանները.—Փոխանակագրի հրապարակը.— Պաշտօնեայ կ'ուզուի։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐԱՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

30 Մարտ 1906

Ֆրանս. 3% (3% Français)	99	07
Օսմ. Միացեալ (S. Nv. Unif.)	93	60
Երկաթուղի (Lots Turcs)	144	25
Պանք Օթք. (Banque Ott.)	645	—
Օսմ. Մաքս. նոր փոխառ.	—	—
Պալիս Գրաս-Այաշն	669	—
Բէյի (Tab. Turcs)	409	—
Քրանսվալ (Transvaal)	52	—
Սպանիական	—	—
Ռուսական 3%	70	90

ԱՌԻՐԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՐ

Մահմուտ Փաշա, Ապուտ էֆ. խառնին դիմացը գտնուող Եարմ խանի կիսը՝ 267 թիւ հանդերձամառան մէջ զարմանալի ժամանակաւոր զգեստներ կը ծախուին. օրինակ համար՝

Թուչկայ բաճկոն	30	գր.
Ծանթարի »	18	»
Մեռաքայ բաճկոններ՝ իւրաքանչիւրը	25	»
160 գր. նոյ բարաքութիւներ՝	110	»
180 » քսաթիւներ	120	»

Զգեստները կը ծախուին գնդով մը որուն դէմ ոչ մէկ մանառատան կրնայ մրցիլ, տարին 100ին 30 գրգով։

Նոյնիսկ, թէպէտև 100ին 30 գրգոյ կ'ըսենք, բայց սկզբմամբ մեր ապրանքներուն համար չատ ուժգն գիներ որոշած ըլլալով, գնորդը հարիւրին տիսուն պէտք է նկատել։

Զգեստներուն վրայ գրուած թիւերուն կէս գինովը կը ծախուին։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ 20—1

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ս. Ո.	101	.26
Երէկուան էն բարձր գինը	» 101	.26
» էն վար գինը	» 101	.21

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԾՈՒԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ֆր.	142	.25
Երէկուան էն բարձր գինը	» 142	50
» էն վար գինը	» 142	.—

Շերքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	36 50
Մէհալլիի Պանք		6.—
Սելանիկի »	Ֆր.	190.—
Քամէրքալ	Ա. Ո.	10.03
Բարասս. Բրէվիլիմիէ	Ֆր.	154.—
» Օրիանէ	»	134.—
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Էնկ.	Օ. Ո.	4.10
Բրամվայի բաժնեթուղթ	»	8 17
» պարտաթուղթ	Ֆր.	493.—
Տէրքոյի Լուքի ընկ.	»	289.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո	18.50
Քարափ Կ. Գալատ	Ֆր.	517.—
Քրէթէ Ֆոնտէ Էմիրա.	1886	327.—
» « »	1903	272.75
Թրանսվալ		51.75

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	Ֆր.	269.—
Պանք Նատ. Կրէս.	»	441.—
» » » Նոր	Օ. Ո.	4.10
Լաւրիոն	Ֆր.	63 50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. Ֆր.
Ֆրանսական ոսկի	87.20
Անգլիական ոսկի	110.—
Ռուբլի	90.20
Մէճիտիէ արծաթ	108.—
Ռուսական թղթադրամ	8 68
Ֆրիմցի	51.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրչ.	110.—
Բարիզի » »	Ֆր.	22.85
Վիէննայի » »	քուրօն	21.88
Գերմանիի » »	մարք	18.64

Ս ԻՄՈՍԻՆ Օ ՐԱԳԻՐԸ

ԶՈՒԱՐԹ ԹԱՐՈԶՆԵՐ
ԳԱԼԱՏԵԱՆ

Վա՛յ, ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց։

Ո՛վ դիս չգնահատողներ, ո՛վ իմ արժէքս չճանչցողներ, վեց հազար տարի առաջ Նոյ նահապետ եկաւ և վեց հազար տարի վերջը ես եկայ. Նոյ նահապետ՝ ջրհեղեղէն ազատեցաւ, որպէս զի ես ծնիմ և որպէս զի դասատուակիս ձեզ, բայց դուք իմ յարգս չգիտցաք...

Վա՛յ, ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց։

Գրականութեան քաղցր հոգին ներշնչելի ձեզի, միմսութեան բանասաղծութիւնը ջրի ձեր առջեւ, ազնիւ զգացումները ու երգեհոնները թրթռացուցի, բայց, աւա՛ղ, ո՛չ ոք գնահատեց զիս։ Առ-որ-տաչէս Ցարթինթինեան «խեղկատակ» անուանեց զիս, Պարոյր Քէչեան սալօնէրէն դուրս վտարեց զիս և... գրիչս, Բանկալթիի աղջիկ մը՝ «Ապո՛ւշ» ըսաւ ինծի և Բեռցի աղջիկ մը՝ «օ՛ձ» անուանեց զիս, Ց. Ալփիար ինծի դէմ բռնելիք ընթացքը սրշելու համար դիմեց անո՛ր, որ իր մի նոր իմն Գ. Բռալդի՝ Մեծ-Պանքին առթիւ՝ իր լայնածաւալ սիւնակներուն մէջ՝ սուտարկ-տանանքներ կը տարքէ՝ և զիս քարկոծեցին՝ իբր գրականութեան մուրը, մրուրը և... թանգարանը։։

Վա՛յ, ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց։

Հայ-կիներները ամէնը մէկանց վրէժ կապցին ինծի՝ ինչու որ ըսածներս չա՛տ չիասէ ըլլալու մեզի գոր-ծէին միայն, չարաթ առաւան ընթերցողներէս չատեր կասդեցան, փրփրեցան ու փրփրփրփրեցան, ինչու որ իրենց հաճելի չեղած բաներ կ'ըսէի, օրացոյցի մը մէջ կիներու նկատմամբ բաներ մը գրեցի՝ զոր կարդալով հոգէ ու գլուխն, ամենասան և անասան, բաղաքին ինծի դէմ, «զի օրէն զարթաքին զրաժակին և զոհաւառակի, և ի ներքոյ լի են աղաւորութեամբ և անխառնութեամբ»։ (Մատթէոս, ԻԳ., 25—26)։

Վա՛յ, ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց։

Դուք ախրացու էք և իմ յարգս չէք հասկնար, դուք կեղծաւոր էք, բայց ես... Բարիզցիի մը նման կը գրեմ, — և ամէն ոտեմ ձեզ.

Դրականութիւն, գրականութիւն, որ քննադատիր զմամագիրս և քարկոծ ունէիր զգրագէտս առ նս։

Բանի՛ քանի՛ անգամներ ուղերի քեզ մարդ ընել, բայց դուն մարդ չես զար, որովհետեւ մարդ չէիր, այլ պարզապէս գրականութիւն էիր։

Գրագէտներդ ալ քեզի ըլան, գրականութիւնդ ալ. — ահա՛ ես կը մեռնիմ կոր. ոտկէ վերջը ուղածդ ըրէ՛, բայց գիրացած ըլաս որ առանց ինծի գրականութեան մէջ գիր գիրի քով չպիտի գայ, ո՛չ ալ խմագիր խմագրի պիտի հանի։

ՆԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

(Այս քարոզս եզրակացութիւն չունի։)

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ
ԿՆՈՋ ՄԸ
ՈՐՈՒՆ ԷՐԻԿԷ ՏԷՐՏԷՐ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ

Տիկի՛ն,

Իմացայ —օ՜հ, ո՛չ անչուշա Աժանս Սուսանէն— թէ ձեր ամուսինը ոչխարէ պիտի ըլլայ, որով դուք ալ՝ ենրեցկին, քիչ մը ալեկ օր ցուցնելու համար ձեր դաւակներուն, որոնք իրենց կարգին պիտի ըլլան պիրարդի, բան մը՝ զոր չեմ կրնար մեկնել, քանի որ... զոր Աստուած զուգեաց մարդ մի՝ մեկնեսցէ։

Ոտկէ վերջը ձեր ամուսինը բանդալոնին վրայէն սեւ չրջազգեստի նման բան մը պիտի հագնի, ընելիք բոլոր կենցաղական մեղքերը պատելու համար անչուշտ անոր առջեւ, ուր երնայ՝ խնամոյղաբար բանդալոն ալ չգործածել, և չիոկէ չիոակ վարտիքին վրայէն հագնիլ սեւ փէշէ՝ ինչպէս կ'ըսեն ենպիոպսոնեբէ ամանք, որպէս զի ամէն անգամ հովը փչելուն փաչային ուելի կամ նուազ ոդատ չէրլսուելու ի լոյս ոչխարհ գան, բան մը որ մարդկային բարեպաշտութիւնը կրկնապատկելու կը ծառայէր առանձնք, երբ տակաւին կիւթէնպէրկ չէր ծնած և բանդալոնին գիւտը չէր եղած։

Ձեր ամուսնին ոչխարականութիւնէ ելլելով քահանայութեան մէջ մտնելովը՝ հաւատացէ՛ք՝ ոչ՛ինչ կը փոխուի տիեզերքին անասուն կանոններէն.— նորէն տարուան չորս եղանակները իրարու պիտի յաջորդեն կարելի ինծին չափ կանոնաւորութեամբ, նորէ՛ն ցորեկ առեն երկինք պիտի լուսնայ և գիշերին պիտի մութնայ, նորէ՛ն ամառան չորս ոտկի առնող վառառատան պաշտօնեան չորս ոտկի պիտի առնէ և ո՛չ չորս ոտկի տարը փարա, նորէ՛ն մարդիկ մեռնելուն մօտ դարձի պիտի գան, և նորէ՛ն կիները պիտի կրնան ուղածնուն չափ մեղանչել... Ինչո՞ւ ուրեմն այսչափ աէրտ կ'ընէք, տիկի՛ն։

Ձեր ամուսնին կրնալիք տարբերութիւնները կատարելապէս անտարբեր կը ձգեն մեզի, մեզի որ անոր երէցկինը չենք անչուշ։

Ասկէ առաջ ձեր ամուսինը իւղտ rpsեանկօթ մը կը հագնէր, իսկ հիմա քանանայական իւղտ օքեմ պիտի հագնի, ոտկէ առաջ ափը բանալով փոխ դրամ կ'ուզէր, հիմա գանձանակ ի ձեռին պիտի պահանջէ, ու փոխ ալ չըլլալու պայմանաւ, ոտկէ առաջ մորուք չունէր, հիմա կէս կանգուն մորուք պիտի կրէ, ոտկէ առաջ երբ փափաքէինք զայն բարեւել՝ «բարիւ՛յս ծ՝», կ'ըսէինք և ան գլխարկը կը բանար, մինչդեռ հիմա առջին պիտի խանարհինք՝ «Օրհնեա՛ տէր» ըսելով և անիկա թաթիին հինգ մատները ինքզինքին մօր տալու պէտ՝ կուրծքին վրայ բանալով՝ «Ողջո՛յն» պիտի պատասխանէ զօնքրը պասսի ձայնով մը։

Ու իբր փոխարէն ոտկայ՝ ունիմ ուրիշ վարձատրութիւն մը, որ երկնքին դռները կը բանայ առջիս.— Ասկէ առաջ շարաւնակ գործած մեղքերս կը խոստովանէի ձեր երկնքը և ես կերպով դժոխքին էրկնապատիկ հուրերուն կ'արժանանայի՝ գործած մեղքերս պարծենալուս համար, ոտկայն հիմա որ ձեր երիկը քահանայ է, ամէն անգամ որ առջի գիշերուան գործած մեղքերս նսիմ պատմեմ անոր, խոստովանանք եղած ըլլալ պիտի համարուիմ և ոտկամայ արձակում պիտի առնեմ։

Ասկէ ետք չպիտի կրնաք թեւ թեւի պարել, ո՛չ ալ դշուսվարի մը մէջ ինճեռ սագ մարկ ընելով՝ մոռնալ ոչխարիս ունայնութիւնները, չնչելով տիզ-բախիին նեկատարային բուրմունը։

Բարեկենդանին չպիտի կրնաք պարահանդէս երթալ, չպիտի կրնաք մասքէ ըլլալ, Մեծ-Պանքին պահք պիտի բանէք ծարբէ ի բայր... ոտէր հօրը հետ, չպիտի կրնաք տեքօլթէ զգեստ հագնիլ, չպիտի կրնաք բոլքա-մազուրքա պարել, ինչու որ ոտէրտերի կնիկ էք... օհ, չէ՛, քաշուելիք բաներ չեն այս գնոլ մը համար, որ կը պայտէ բոլքամազուրքան, պալոն և որ ա՛նչափ կը սիրէ իր երիկը, որ չի՛ կրնար երբեք Մեծ-Պանքին եօթը շարաթը ամբողջ պահք բռնել։

Գիշերը՝ ուշ ատեն պիտի գան ձեր երիկը արթնցնել, որ պիտի ոտիպտի լքել տաքուկ անկողինը, երթալու համար հոգի տալ հոգեվարքի մը։

Բոլոր կիները պիտի գան իրենց մեղքերը թափել ձեր ամուսնին գոգը, և դա՛ւք ազատովարար պիտի հաթիք ձեր նախանձէն։

Չպիտի կրնաք կուրիլ ձեր էրկանը հետ եւ անիկա չպիտի կրնայ ծեծել ձեզ, բաներ որոնք ընտանեկան մեծագոյն երջանկութիւններն կը կազմեն յանախ։

Երեկին էք եւ առանց քարոզ գայթակղութեան ըլլալու՝ չպիտի կրնաք անչուշտ չքեղ արդուզարդներ ընել, կարմիր կոշիկներ հագնիլ և երեսիդ կարմիր ու կապոյտ քսել, ինչ որ ձեր մեծագոյն դժբաղդութիւնը պիտի կազմէ, խա՛չ որ։

Չպիտի կրնաք ա-ժուռ գուլպաներ գործածել, որոնց ծակուկներէն երեսի ձեր մորթին անուշ գոյնը, աւա՛ղ, բարէ՛, ափսո՛ս։

... Ու, ամէնէն ճիւղայինը, ամէնէն սարսափելին, ամէնէն ահաւորը, տիկի՛ն, երբ,—Աստուած հեռու՛ ընէ, —օրին մէկը, ձեր ամուսինը տաքերը անկէ, չպիտի՛ կրնաք երկրն անգամ ամուսնանալ, ինչու որ անգամ մը ոտէրտերի կնիկ էիք եղած, որով նուիրական հուաքածոյ մը կը կազմէք դուք, ձեր այտերը, ձեր բերանը, ձեր ականջները, եւ այլն, որոնց իդէալի պատճառած չէ՛ ո՛չ մէկ մահկանացու, ձեր զարմանքի հոգի էրկէն վերջը, որ մեռած օրը անքակտելի կերպով կնքած է ձեր բերանը, ձեր աչքերը, ձեր ականջները։

Ինչո՞ւ իրաւունք չտալ ձեզի ուրեմն, տիկի՛ն, երբ կը երկնէք՝ յանկերգի մը պէս.—

—Զէ՛, մեռելս կը պաղնեմ, բայց երէցկին չեմ ըլլար։

ԿՐՆՈՐՔ ԳՏՆԵԼ

Կրնա՞ք գտնել անկուտի մը որ ամանային եղանակէն զահ չմնայ։

Սափրիչ մը որ մաքրաւէր ըլլայ։

Կառապան մը, որ քաղաքավարութիւն գիտնայ։

Պիւճեճի մը որ ուրիշէն ուելցած մազկները չքլէ ձեր առջեւ։

Հանդերձավաճառներու քով դիմացուն զգեստ։

Խոհարար մը, որ կերակուրին լաւագոյն մասը էն առաջ ի՛նք չուտէ։

Սպասուհի մը որ տիկինին նոր գալոպները չգողնայ։

Ժամանակակից աղջիկ մը, որ մինչեւ կարգուած օրը, քանի մը տասնեակ անգամներ սիրտ ուտած առած չելլայ՝ օրուան չահաւոր առուտուրը ընելով, ուր ոչինչ կը խոստանի քանի որ սիրտը միշտ կեցած տեղը կը մնայ։

Սիրելի բարեկամ մը, որ ամէնէն առաջ խազքիր ձեզի չնեռէ։

Գրող մը որ ինքզինքին չհաւնի։

Դերձակ մը որ ո՛չ մէկէն առնելիք չունենայ։

Սալվադորի գարեջուր մը որ պարզապէս չաքարով բարխառնուած Պոմմոնթիի գարեջուր չելլայ։

Կառաոն մը որ ձեր հաշիւին մասիկ խաղցած չելլայ։

Էրիկ մը որ իր կնիկէն դժգոհ մնացած չելլայ։

(Շարունակելի մինչ ի կատարածն ասխարհի։)

ԱՋՔԵՐՆԵՒ ԼՈՂՑՍ
ԿՂԶԻՆԵՐՈՒՆ ԱՒԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

Թէ ինչո՞ւ աչքերնին լոյս կղզիներու աւանակներուն ...

Որովհետեւ,— Գարունը եկա՛ւ։

Ասկէ վերջը, նոքէն այդ բախտաւոր կենդանիները իրենց չալակին վրայ պիտի զգան հանգչիլը այն նազելի գեղուհիներուն որոնք անոնց վրայ պիտի խայտան ցնծութեամբ, ինչպէս նաեւ աւանակները՝ անոնց տակը։

Ո՞վ է ըսեր որ աւանակը անբաղդ կենդանի մըն է։— կղզիներու գեղուհիները ամէն ատեն ժամերով անոնց վրայ կը նստին, Ցիսուս նոքէն այս օրերս՝ Մագդալացիին՝ իւլ մը վրայ նստած պիտի մտնէ ի վերին Երուսաղէմ, ուր ամէն տարի Այվազեան կ'երթայ տանց իւլ մը վրայ նստելու։

Ըսէ՛ք, տեսո՞ւած էք բնաւ որ կղզերնակ հելլենուհի մը էրիկ մարդու մը կռնակը նստած ելլէ մինչեւ Խրիսթոս, —գեղուհիները լոկ կեանքի Դոնգոթան մագլցելու համար էրիկմարդոց շալակը կ'ելլեն։

Դոնգոթանի Թատրոնը անցեալ իրիկուն վերջնականապէս գոցեց իր դռները և քանի մը օրէն պիտի սկսի փլուզումը։

Դոնգոթանն փլա՛ւ, Դոնգոթանն կը փլի կոր...

Մահուան վերջին գիշերն էր անցեալ իրիկուն, աւա՛ղ։

Գործած բոլոր անառակութիւններուն համար չղղլաց վերջապէ՝ խոռած առնասանը, տէրտէր մը փաթաթելինք անկողնին քովը, խոստովանանքը եղաւ և հանգիստ երասվ աչքերը փակեց, մինչ մենք կը փափաքինք.—Աղօթեցէ՛ք վասն մեր։

Տեսա՞ էինք ամէնքս ալ, բոլո՞ր երգչուհիները, բոլո՞ր գիշերաշրջիկները, բոլո՞ր անառակորդիները, բոլո՞ր հանած վարձները, բոլո՞ր հայրիկին-դրամը ուտողները, բոլո՞ր noceurները, բոլո՞ր միրասիներները, բոլո՞ր մէկ օրուան անհաւատները և բոլո՞ր մէկ օրուան կուսաւորները, որոնք՝ յուսահա՜ կը խորէին թէ ասկէ վերջը ա՛ւր պիտի երթան լուսցնել և դրամին փողոցը նեռել, ինչու որ կան մարդիկ որոնանկ դրամին փողոցը նեռելու համար, անպատառ չորս պտտի մէջ գտնուիլ կ'ուզեն։

Ի՜նչան սգոյ՝ սեւ գաւաթներով կը խմէինք չամբանեռները, զորս սեւով ներկած էին, մինչ երգչուհիները իրենց կարգին սեւ ներկած էին իրենց ատգոլթէ կուրծքերը, ու անդիէն Օր. Մառուչքա, որ ձենէ ոդէկ հայրէն կը խոսի, կը պօռար.— Ոտքիս վրայ մի՛ կոխեր, ծո՛ սեւեռե՛ս...։

Յուղարկաւորութեան դէմքեր ունէինք ամէնքս ալ և կը մառնէինք թէ մարդ մեռնելէն վերջը ա՛ւր կ'երթայ, մինչ երգչուհիները կը խորհէին թէ հիմա ա՛ւր պիտի ելլեն երթայ։

Գլխէս մինչեւ տաքս սեւեր հագած, սեւ ձեռնոցներով, սեւ փոզիպով և սեւ գոլալը չտիկով՝ բեմ ելայ և արտասանեցի արտասուչ դամբանական մը, որ նմանպէս սեւ էր և զոր թերթերը մոռցան անչուշտ տպագրել։

Է՛հ, երթա՞ս բարով, ո՞վ Դոնգոթան, գնա՛ հանգչիլ դէն ալ՝ ժոզէֆ Հէքիմեանի, անկուտի Բուլիին, Ռամանոս Սէպէֆճեանին և Իպիրդի Սոֆի ճաճային քովը, և նայէ՛ որ հոն ալ անառակութիւն չչնես։

Գնէ անդրի ոչխարի մէջ չնորհքով մարդ մը եղիր, եթէ չկրցար անչնորհք մարդ մը չելլալ այս աշխարհին մէջ։

Երախտապարտ ենք քեզի, քանի որ կեանքին դիւրին երջանկութիւնները պարգեւեցիր մեզի. — քու չնորհիւդ կրցանք մեր ուզածին տիրանալու, մեր սէրը յայտնել՝ քանի մը չամբանիով և տիրոյ փոխադարձ երդումներ ալ տանալ՝ քանի մը պանքամսով։

Այս է տպան հանգստեան,
Ուր կը հանդչի Դոնգոթան,
Բարիք ըրաւ մարդկութեան,
Ու չը տեսաւ իւր սոկայն։

Մ'ոթ սրտեան իմ և ներիէ՝ ի գոգն Աբրահամայ։ (Անա՛նկ բաներ կան, զորս անկարելի է առանց գրաբարի ըսել։)

—Դէորգ, ինի՞ ցուր մը բե՛ր, ըսաւ կին մը իր ամուսնին։

Դէորգ փութաց Հասափին հրամանը կատարել։

Անդէնէ՝ պառաւ կին մը՝ տրամած ու գլխակիզած՝ դիտել տուաւ.

—Քա՛, աղջի՛կ, չե՞ս խպնիր, մեր օրովը կին մը հի՛չ երկանը չոփ-չոր Դէորգ չէր ըսեր. միւսիւ Դէորգ, Դէորգ ազա չըսե՞ս...։

(Վաւերական)

Ահա՛ թէ բարքերը ինա՞ր կը փոխուին և մեր մամիկները չեն փոխուիր։

Ատենօք մեծագոյն ամօթը և յարգանքի պակասութիւնը պիտի ըլլար, եթէ կին մը իր ամուսնին հանդէպ ըսէր.

—Քա՛, Սինեքերիմ, հոս չգա՞ս Մերկերի՛կ, քալս եկո՛ւր...

Մինչդեռ այսօր խնդալէն մարիլս կուգայ, երբ կը լսեմ կնոջ մը բերանէն՝ իր ամուսնին հանդէպ.

—Դիրգորիկ ազա՛, դուն ինչ կ'ըսես, պարն Ցակոբը ըսաւ քի...

Զեմ գիտեր թէ կէս դար վերջը կին մը ինա՞ր պիտի անուանակոչէ իր ամուսինը, ոտկայն, հիմակուհիմա, իրր ուրախութիւն պարգեւ, չմոռնամ յիշել թէ՝ ժամանակակից modern style կիներէն ամենք սկսած են արդէն իրենց էրկիներուն հետ ոտ՛պէս ասուլիսել.

—Շատ սէրօէմ ես, Պեսրոս. չատ աւանակ ես, Մարգար...

Իմ մասիս չա՛տ անկեղծ կը գանեմ այս մեծամական բարգանչութիւնները, ինչու որ գիտեմ թէ՝ պէտք է ապուչին ապո՛ւշ ըսել և ցաւագարին ցաւագա՛ր։

Գոնէ այս կերպով իրարու թերութիւնները ուղղած կ'ըլլանք և բարկութիւններ կը տեսնեն։

Մեր մամիկները առանձնաբար ձեռնոցապատ թաթիկով կը խօսին եղեր իրենց էրկիներուն հետ, ամենայն յարգանքով և պատկառանքով, և ոտկայն չեմ կարծեր որ նուազ սիրէին դարձեալ։

Ինչ աւելի ծիծաղելագոյն բան քան այն ձեւակերպութիւնները, որոնք կ'ըլլան զոյգ մը էակներու միջեւ, որոնք ամէնէն աւելի իրարու հետ մտերիմ ըլլալու պատճառներուն և իրաւունքներուն մեծնայնարար ունին։ Ս. Եկեղեցին կողմէ հոստատուած։

«Պարո՛ն Ցակո՛բ, միւսիւ Արշա՛կ, մեր Սիրեքերիմ ազան բաս որ...»— Մեծապատի՛ւը, մեծայա՛ղդն է միայն պատաս։

Եթէ անգամ մը ան ալ մատ գտնէ, այն ատեն կիները պիտի ղրուցեն՝ իրենց էրկանը հետ խոսած ատենին.

—Քա՛ ճանրմ, մեծապատիւ Սինեքերիմ ազա, բարը պիւսպիրիւն քեզի մի՛ քաչեր...

—Քա վա՛ւլ, մեծայաղդ Ցակոբ էֆէնտի, խորդանը բիւրիւն քու վրադ քաշեցիր։

ԱՄԱՌՐ ԵԿԱՒ
ԱՄԱՌՐ ԿՈՒԴԱՑ ԿՈՐ ....

Եթէ չէք հաւատար, օրացոյցին նայեցէ՛ք։

Եթէ օրացոյցին ալ չէք հաւատար, թո՛ղ ընթերցուհիներս հայելին նային, և պիտի տեսնեն որ կ'ազատօրէն կոր, ինչու որ գարունը եկաւ, և գարնան մէջ մը պարէզները կ'ազատօրէն, մէջ մը՝ աղջիկները. — (խօսքս ի բնէ ազատ կիներուն համար չէ, որոնք տարուան չորս եղանակներուն մէջ ալ ազատ են հաւատարապէս։)

Մեծ յանանութիւն մը ըրած չեմ ըլլար կարծեմ, երբ ըսեմ որ ամառը կը տիրեմ ա՛նչափ, որ առաւ իրիկուն կ'ուզեմ թէ՝ ամբողջ տարուան առաներու ամիսը ամառ ըլլայ, ո՛չ թէ որովհետեւ ամառնային եղանակը բանասաղծական կը գանեմ, (օ՜հ, չէ՛, խնդրեմ), այլ որովհետեւ... խիստ խնայողական է ան։

Ամառը իրր անպատեհութիւն իր անուանեան փոյին ունի՝ պիտի ըսէք. — ինչ փոյթ, երբ ա՛յդ միւնոյն փոյին... փուտաչի ծախքէն կ'ազատէ մեր կիները, որոնք դիտամբ փոյիներու մէջ կը պատնի՝ ձերմկնալու համար։

Ամառը՝ անկուտիներու արքայութիւն է, — ըսած է նշանաւոր անկուտի մը, և բոլոր անկուտիները համամիտ են այս կարծիքին։

Նախ եւ առաջ՝ ա՛ւր ամառնային զգեստը և ա՛ւր ձմեռնայինը. — Ձմեռը անպատեհ պէտք է հաստ բան մը հագնիլ՝ յուզարկաւորութեան ծախքէն ազատ ըլլալու համար, մինչ ամառը ամառիքեն պարզ խասպէ պաճոս զուսիւմ մը կը չինուի և միայն առով էկս-երկիսառանեակ աղջիկներ գլեէ կը հանուին։

Ձմեռը՝ անկարելի է ամառնային ժամանակարտա կիսաձոյլիկները հագնիլ, վեց օրը անգամ մը ատոր պատռոդ լասքիճներն ալ ձեզի ճապա՛։ Մինչդեռ ամառը՝ երկու մէտիանոց բսխարտիճով մը՝ Պ. Լավոռէանին հետ միասին ոչխարիս չրջանը կարելի է ընել։

Ձմեռը անպատեհ մատաքէ փողկապ պէտք է գործածել, մինչդեռ ամառը՝ չրջազգեստին մէկ մասէն կամ գիշերանոցին փէշէն կտոր մը կարելով՝ կարելի է վիզին չուրջը կապել իբր ոչխարի մէկ փողկապ՝ որուն նմանը Պ. Լեպարթ անգամ չգործածեր։

Ձմեռը՝ անձրեւին ու ձիւնին ատեն պատապարելու համար առնուազն պէտք է երեսուն զրաչ ցնծալ և սահգին հովանոց մը չալկել, մինչդեռ ամառը՝ երեք զրաչնոց գաւազանիկով սիրային յոյժանակներ կը տարուին։

Ամառը՝ Թիւնելի, կառքի ու Թրամուէյի ծախքերն ալ կը վերնան, և առողջապահական տապանակ-ուխտին պատուոյ տեղը կը բռնէ, (թէեւ բազմիկ բայը լաւ չի համաձայներ տապանակուխտին հետ)։

Ձմեռը ա՛ւրկէ կրնաք գանել՝ կիս բակիէ կիրակի մինչեւ Շիլի ելլելու համար՝ Թալերով քարինք թափող և Գոմնթիի... անմահական գարեջուրը խմող զոյգերը, ո՛ւր՝ ի խնդիր ամուսնի դեգերող կոյսերը և կիսակոյսերը, ո՛ւր՝ ամաթէօր-սիրահանները, ո՛ւր՝ ծորկանցը պալօսքէն ելլելով դէպ ի ծորկանցը կազինօսը գացող գեղուհիները, ո՛ւր՝ կղզին ծառերու տակ բերան բերնի սիրաբանող զոյգերը, ո՛ւր՝ ինքզինքնուն եթերային հով մը տուած հովկալ բանասաղծները, ո՛ւր՝ թէպէ-Պաչրի պարէզը սիրաբանող բանասանները ու տուտուները, ո՛ւր՝ թագսիմի պարէզը դարպասաբան աղջնակները ու դպրոցի լաքերը, ո՛ւր, ո՛ւր... (հո՛ս, հո՛ս, ո՛վ հասո՛ս)։

Ձմեռը ա՛ւրկէ կրնաք գանել մեր դպրոցական մրցանակաբաշխութիւնները ուր կը խաչինք, կը մաչինք, կը խոռվինք և առանց խոռվելու դարձեալ կ'երթանք։

Ձմեռը ա՛ւրկէ կրնաք գանել այն միջաները որոնք գիշեր ցորեկ կը խայթեն մեզի խղճմտարէն, ա՛նչափ երասանչելի՝ ինչպէս նաեւ ա՛ւրկէ կրնաք գանել այն միջաները որոնք գիշեր ցորեկ կը խայթեն մեզի խղճմտարէն, ա՛նչափ երասանչելի՝ ինչպէս նաեւ ա՛ւրկէ կրնաք գանել մեր դպրոցական մրցանակաբաշխութիւնները ուր կը խաչինք, կը մաչինք, կը խոռվինք և առանց խոռվելու դարձեալ կ'երթանք։

Ձմեռը